

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

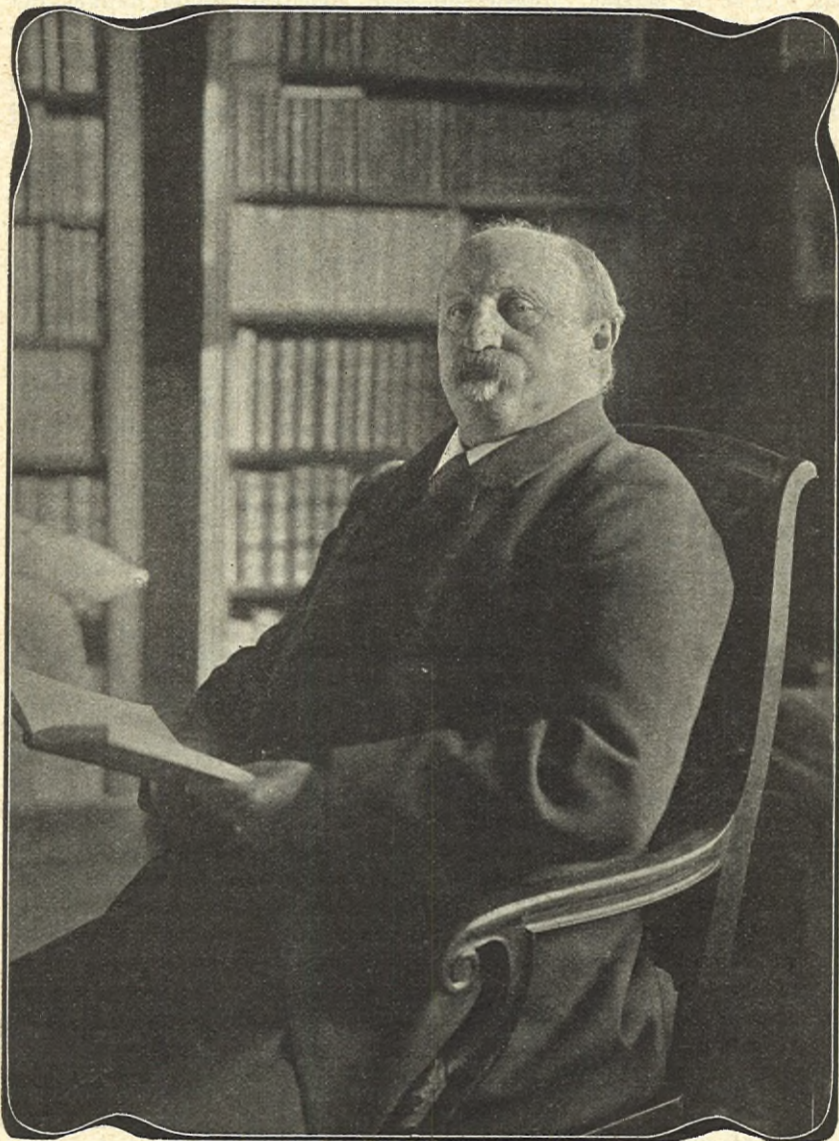
ILLUSTRERAD TIDNING

IDUN

FÖR · KVINNAN · OCH · HEMMET ·

LÖRDAGEN DEN 31 OKTOBER 1903.

N:R 44 (879)

REKTOR C. A. LUNDBERG. A. BLOMBERG FOTO.

EN SEXTIOÅRIG SKOLMAN.

REKTOR CARL AUGUST LUNDBERG har i dessa dagar fyllt 60 år: han föddes nämligen i Halmstad den 28 okt. 1843.

Sedan han år 1869 i Uppsala promoverats till fil. doktor, följde befordringarna tätt på hvarandra. Adjunkt i Halmstad 1871 och lektor i latin och grekiska vid Norrköpings läroverk 1872, utsågs han året därpå till lärare åt de kungliga arffurstarne. Icke blott i denna sistnämnda verksamhet, utan äfven i flere andra ställningar, såsom ledamot af Skollagskommittén, stadsfullmäktig m. m., har han ådragit sig en allmän uppmärksamhet.

Mest känd har han dock gjort sig såsom rektor vid vårt lands för närvarande största läroverk.

Det var sommaren 1883, som rektor Lundberg tillträdde den befattning han ännu innehar såsom Norra Latinläroverkets närmaste styresman. Det är ingen liten eller lätt uppgift detta att vara rektor öfver ett stort läro-

verk. Till den mångsidiga verksamhet, som är gemensam för alla rektorer och som särskildt vid de större läroverken plägar kräva sin man, kommer här den ansvarsfulla uppgiften att ordna lärarekandidaternas tjänstgöring och handleda dessa samt dessutom det för herrar rektorer vid hufvudstadens högre läroverk icke så litet maktpåliggande ledamotskapet i »kongl. direktionen öfver Stockholms stads undervisningsverk». Det finnes väl endast en mening därom, att rektor Lundberg under dessa 20 år på ett i allo utmärkt sätt fullgjort sina olika åligganden och att han som en prydnad för ämbetet värdigt kan ställas vid sidan af sin berömde företrädare, numera universitetskanslern G. F. Gilljam.

Bevis härför, om sådana behöfdes, vore lätt att finna i de vedermälen af den högsta öfverhetens ynnest, som han fått mottaga, och i andra utmärkelser, som

kommit honom till del, såsom då han sistförlutna sommar valdes till ordförande för läraremötet i Malmö, samt sist och icke minst i det förtroende, som allmänheten alltjämt visat honom och som säkerligen äfven varit en af anledningarne till det starka tilloppet till läroverket.

Och sällan har väl förtroendet varit så berättigadt som här; ty om lektor Lundberg kan det i sanning sägas, att han icke blott fyller sina plikter som rektor, utan att han lefver för dem. För några år sedan afstod han sin ämbetsbostad i läroverkshuset för undervisningens behof, men ännu alltjämt är han under de timmar, då läsningen pågår, så godt som alltid att träffa inom läroverket, och det märkes nogtamt, hvilken vikt han själf lägger på det personliga öfvervakandet af arbetet därstädes.

Till en genom studier och resor förvärfvad mångsidig bildning komma hos honom de lyckligaste naturanlag för danandet af en duglig chef. Redan den yttre gestalten verkar im-

ponerande genom sin kraftfullhet, och man märker snart, att den fysiska kraften motsvaras af en andlig. Därför har det heller aldrig försports, att rektor Lundberg såsom läroverkets styresman haft någon som helst svårighet vare sig att vinna respekt hos sina lärare eller att upprätthålla tukt och ordning bland lärjungarne. Och om hans myndighet ändock aldrig kännes tryckande, beror detta på en lycklig förening af kraft och humanitet. Ty lika främmande som all slags klemighet är för mannen, lika motbjudande är honom också allt småsinne, och om han tillrättavisar och straffar med eftertryck, när det gäller att kväfva dåliga anlag hos lärjungar, vet han också att förlåta förseelser, som komma af pojkkaktighet och barnligt oförstånd.

Öppen och rätträdig till sitt väsen, allvarlig eller skämtsam, allt efter som det passar i stycket, men alltid känslig och varmhjärtad, har han äfven härigenom lätt att förstå ungdomen och göra sig förstådd af den.

Med ett lifligt temperament, som sätter raskhet och fart i allt, hvad han företager sig, förenar han både af begåfning och lång erfarenhet ett klart omdöme, som gör honom betänksam mot obepröfvade nyheter; och, fastän en känslornas man, som det säges, saknar han, när det gäller hans ämbetsverksamhet, hvarken den fasta handen eller det rätta förståndet. Och huru han äfven förmår att tala både till hjärta och förstånd, det veta alla, som vid läseterminens öppnande eller avslutande haft glädjen att höra honom.

Öfverhufvud hvilat det öfver rektor Lundbergs person en ungdomlig spänstighet, en kroppslig och andlig hälsa, som verkar tilldragande på alla och gör det till ett nöje att komma i beröring med honom. I lärosalen och kollegierummet så väl som i det enskilda samkvämet, öfverallt följer honom så att säga en frisk upplifvande luftström. Att han ännu länge måtte bibehålla denna sinnets friskhet och såsom hittills dela med sig därpå åt lärare och lärjungar, det är nu på hans 60-års dag en varm önskan hos dessa och hos hans och läroverkets talrika vänner, däribland säkert äfven många af Iduns läsarinor. Hans, som det tyckes, af åren ännu oberörda krafter ingifva ock de bästa förhoppningar, att denna önskan skall gå i fullbordan.

Rektor Lundberg, som efter ett kort äktenskap hade den sorgen att förlora sin första hustru, född Andrén, är sedan år 1882 genom nytt äktenskap förenad med Sofia Follin. Vid en ädel makas sida, i kretsen af goda barn och trogna tjänare framlefvat han ett familjelif, som väl förtjänar att kallas idealiskt lyckligt. Detta är en iakttagelse, som göres af hvar och en bland de många, som besöka det gästfria rektorshuset, och bland dessa många räkna vi läroverkets samtliga lärare.

Kanske är det denna familjelycka, som åt rektorn bevarat och skall bevara det bästa af allt, ungdomens friskhet.

Anna Grafström
Gumælius

ETT APROPOS TILL TELEGRAFVERKETS 50-ÅRSJUBILEUM.

Den 1 november 1903 är en märkesdag för Kungl. Telegrafverket, som då firar sitt 50-årsjubileum.

Samma dag afgår ur verket, efter uppnådd pensionsålder, Sveriges första, i statens tjänst anställda kvinnliga telegrafist.

Anna Oktavia Gumælius föddes i Örebro den 7 mars 1847 — den åttonde i syskonkretsen. Föräldrarna voro den kände skolmannen, rektor Otto Joël Gumælius, och hans maka Eva, född Wester. Hemmet i rektorsgården — ett kärnsundt hem af det gamla goda slaget — utmärkte sig genom enkelhet, flit och sparsamhet, af smak lika mycket som af nödvändighet, och den talrika barnskara, som här uppväxte, insöp tidigt den fasthet i karaktären, den beslutsamhet och energi, som äro så nödvändiga förutsättningar för ett duktigt och framgångsrikt lifsarbete.

Efter avslutade skolstudier antog Anna Gumælius plats som lärarinna på en egendom i Värmland. Under denna hennes guvernantstid inträffade emellertid, att k. m. t. sanktionerade ett förut af riksdagen fattadt beslut, genom hvilket en ny bana öppnades för Sveriges kvinnor: hädanefter skulle i telegrafverkets tjänst äfven kvinnliga tjänstemän kunna antagas.

Underrättelsen härom fick ett afgörande inflytande på hennes följande lif. Beslutet var snart fattadt, och i september 1864 aflade Anna Gumælius för lärare vid Örebro läroverk tentamina i erforderliga ämnen, hvarefter hon, sjutton år gammal, antogs till elev vid Örebro telegrafstation.

Befordringsutsikterna föreföllo allt annat än ljusa, alldestund en telegrafintendent (ungefär hvad vi nu kalla byråchef), som under hösten besökte Örebro och som kunde antagas i någon mån föra styrelsens talan, förklarade sig synnerligen ogynnsamt stämd emot det nya kungl. påbudet. »Få vi bara in en ung dam i verket,» så resonnerade han, »så ha vi snart hundra. Därför ha vi hittills undvikit det kvinnliga elementet och skola söka göra det framdeles. Det kungliga brefvet talar föröfrigt blott om, att vi i mån af behof kunna antaga kvinnliga tjänstemän, och om vi inte kunna förhindra deras inträde i verket, så kunna vi åtminstone stänga deras befordran. Men,» tillade han, »om fröken Gumælius vill söka anställning vid en af de privata telegrafstationerna (som då existerade), så skall jag gärna lämna mitt förord.»

Detta vänliga anbud antogs emellertid icke, utan Anna Gumælius aflade på våren 1865 examen för dåvarande telegrafdirektören i Örebro C. A. Nyström, telegrafiens och räknelärens kände författare och redan följande år placerades hon såsom föreståndare på Enköpings station (ditills kommissariestation).

Om den förutnämnde telegrafintendenten således framställt befordringsutsikterna i en något missledande dager, så fick han så mycket mera rätt i sitt antagande, att den kvinnliga tillströmningen skulle bli stark, så snart isen en gång blifvit bruten. Medan 1866 års telegrafmatrikel ännu ej upptager ett enda kvinnligt namn, annoterar man i 1867 års upplaga jämte Anna Gumælius icke mindre än 12 kvinnliga stationsföreståndare, och det är hvar och en bekant, att den kvinnliga telegrafpersonalen i den dag som är till antalet långt öfverträffar den manliga. (Till historien hör, att meranämnde intendent i tidens fullbordan själf sände sin dotter till Örebro för att utbildta sig till telegrafist. Telegrafkursen i Stockholm existerade då ännu icke.)

Som föreståndare för Enköpings station framlefde Anna Gumælius kanske sin lyckligaste tid. Enköping hade då ännu ej nått det relativa uppsving, åt hvilket det numera, tack vare doktor Westerland, kan glädja sig. Ännu mer än nu var det en afkrok af världen, men en afkrok, som inneslöt många gamla trefna hem, hvilkas dörrar snart öppnades på vidan gafvel för den unga telegrafisten. Ungdom saknades icke, och det glada och otvungna umgängelivet kryddades icke minst af beröringen med herrgårds- och prästfamiljerna i stadens omnejd. Ung och glad njöt hon i fulla drag af sin oberoende ställning och var säkert alls icke missbeläten med att vara »tjänstekvinnan Anna Gumælius», som fadern skämtsamt titulerade henne i sina bref.

I Enköping skulle hon också finna sin blifvande make. Det stod i stjärnorna skrifvet, att rektorsdottern äfven skulle bli rektorsfru: den sista juli 1874 trädde hon i äktenskap med rektorn vid Enköpings läroverk, fil. d:r Albert Grafström. Det blef en lycklig och harmonisk förening, men det blef också ett lif, som långt ifrån var fritt från ekonomiska bekymmer. Och den rymliga boställsvåningen måste efter hand befolkas med en hel liten koloni af inackorderingar, som jämte husets egna ungdomar gifvo husmodern rikligt tillfälle till sysselsättning. Efter ett elfvaårigt äktenskap förlorade hon emellertid sin make, och sedan skulderna med anlåtande af boets yttersta tillgångar guldits till sista öret, stod hon där med tre minderåriga söner utan annat att ty till än sin änkepension och sin arbetskraft. Lyckligtvis hade hon under sitt äktenskap alljämt kvarstått i telegrafverket mot fullgörande af föreskrifna vakter — en anordning, som då var tillåten, — och så snart tillfälle gafs, återgick hon på allvar till telegraftjänsten. Julaftonen 1885 utnämndes hon till föreståndare för Klintehamns station på Gottland, hvilken befattning hon med tanke på sina söners skoluppfostran i aug. 1887 utbytte mot telegrafistplats i Västerås. Här följde nu fjorton af arbete, omtanke och bekymmer fyllda år, sådana de gestalta sig för en kvinna, som måste göra fullt dagsverke både på tjänsterummet och i hemmet, och som trots ytterst blygsamma ekonomiska villkor vill hjälpa sina söner vid skolor och högskolor. En lugnare verksamhet öppnades för henne 1901 såsom föreståndare för Strängnäs station, som blifvit den sista anhalten på hennes telegrafbana.

På en lång följd af dubbla tjänsteår, på ett lif af kärlek, bekymmer och arbete kan Anna Grafström blicka tillbaka, då hon nu afläser den sista telegrafremsan på Strängnäs station.

SKOLGÅNG OCH NERVOSITET.

DET HAR i ett föregående nummer talats om vår tids nervositet och om medel mot densamma. Jag är af samma åsikt som författaren till nämnda uppsats, nämligen att äfven om man ej kan rycka upp roten till det onda, man dock i betydlig mån skulle kunna inskränka det genom att plocka bort någon af dess mångfaldiga små orsaker.

Jag tror, att nervositeten egentligen grundlägges under skoltiden, och att ett friskare och kraftigare släkte kan uppstå först efter reformer i skolundervisningen. Huru kan man väl vänta sig en frisk och sund kropp hos en individ, som i en så viktig utvecklingsperiod som den tid, under hvilken det egentliga skolarbetet infaller, dagligen måste sitta kedjad vid sina böcker öfver tio timmar? Huru mycken tid blir väl då öfver till kroppsrörelse, som under denna period är af så stor betydelse? Visserligen har man ju ferierna, men jag tror ej att denna rekreationstid är tillräcklig, inkräktad som den ju också är af feriearbetet.

Skall det uppväxande släktet bli kraftigare och friskare, måste skolarbetet inskränkas. Detta är emellertid en sak, om hvilken så mycket talats och skrivits, att det torde vara onödigt att mera orda därom. Reformen torde väl också på detta område vara att förvänta. Det är en annan sak i skolundervisningen, som jag särskildt skulle vilja framhålla, och som jag tror lika mycket bidrar till nervositet och öfveranstängning som arbetstidens längd och kursernas storlek, och det är det oroliga och nervösa sätt, hvarpå arbetet bedrifs.

Det göres i vår tid, tror jag, alltför mycket för att egga barnen. Detta gäller särskildt i de lägre klasserna. Belöningar och beröm utlofvas åt dem, som lärt sig sina läxor bäst eller räknat de mesta talen; den, som skött sig väl, lofordas högt inför alla de andra m. m. i den stilen. Man kan ju väl förstå, att denna metod ligger nära till hands för en lärarinna, då hon nämligen härigenom verkligen kan uppnå ett vid ytligt påseende godt resultat. Barnen torde det dock lända till mera skada än nytta. Barn äro nämligen synnerligen känsliga för loford, och lärarinns förespeglingar upphetsa och egga dem. Hvar och en vill ha beröm och sitter i spänning och oro för att ej få det. I stället för lugnt och jämnt blir arbetet jäktadt och nervöst. Skolan och arbetet i densamma synes barnen så viktigt, att det helt tar deras tankar i anspråk, så att de förlora sin glada bekymmerslöshet och lusten för att leka. Det är nog en god sak, att barn tidigt få sinne för sina plikter, men detta bör ej ske på ett sätt, som beröfvar dem deras glädje och sorglöshet. Barn behöfva lek och solsken, och ett arbete, som alltför mycket sysselsätter

Étt verksamt skönhetsmedel är det nya toilettpreparatet »Azymolvinaigre» genom dess inverkan på hudåkommor, ekzem, reformar, finnar, hudrodnader, pormaskar, skäggschamp m. m. Mot *hufvudvärk* och dåsigheit är »Azymolvinaigre» ytterst uppriskande och behagligt. I tvättvattnet och vid bad är »Azymolvinaigre» för muskel- och närvsystemet samt för huden utomordentligt välgörande. Tillverkas under läkarekontroll vid F. Pauli's fabrik, Stockholm.

Halsfluss och katarrala åkommor eller blemmor o. d. i mun och svalg behandlas enligt framstående läkares intyg bäst genom gurgling med F. PAULI'S AZYMOL.

deras tankar, kan ej annat än skada deras nervsystem.

Kommer så därtill att genom detta system med öfverdrifvet beröm och klander barnens hela uppfattning af arbetet snedvrides. Kunskapen i sig själf får för dem intet värde, endast det beröm eller de betyg, den kan inbringa. Såsom exempel härpå vill jag anföra en liten episod, jag hört af en lärarinna. Hon brukade efter hvarje välskrifningslektion i någon af de förberedande klasserna säga, hvem som skrivit bäst och berömma denne. En af de små gossarne i klassen skref synnerligen slarfvigt och fick sällan beröm. Vid slutet af en dylik lektion gick lärarinnan som vanligt och inspekterade skrifningarna. När hon kom till nämnde lille gosse, hviskade denne bönfällande i hennes öra: »Fröken, säg, att jag skrivit bäst den här gången!» Då lärarinnan svarade, att hon ej kunde göra detta, emedan han som vanligt slarfvat, hviskade han ännu mer bönfällande: »Ja, men gör det i alla fall!»

Jag menar ej med hvad jag ofvan sagt, att beröm eller klander aldrig skulle få förekomma. Tillfällen finnas ju, då de kunna vara af nöden. De böra emellertid ej användas i stor utsträckning eller utdelas på ett sätt, anlagdt att väcka uppseende. Barn äro, som jag förut sagt, synnerligen känsliga för dem, och de kunna därför, använda med urskilning, ha god verkan, i synnerhet på elever, som äro litet lata af sig, och för dem vara en sporre till flit. Använda i öfvermått tror jag dock, att de alltid framkalla ett jäktadt och nervöst arbete, som innebär en stor fara för barnens hälsa.

Hvad som här sagts om skolarbetet i de lägre klasserna gäller äfven om det i de högre. Skolan och arbetet i densamma är fortfarande för barnen det viktigaste här i lifvet, och bra betyg skola de ha, äfven om det skulle ske på bekostnad af deras hälsa. Det har ej tillräckligt för dessa framhållits, att det är viktigare att gå ut ur skolan med en frisk kropp och en vaken blick för hvad som möter en i lifvet, än med en laddning af mer eller mindre oväsentliga skolkunskaper. Barnen förstå ej, att skolan är till för att bereda individerna till kampen för tillvaron, och att det egentliga arbetet börjar, när skolan slutar, så att det därför gäller att ej förslösa sina krafter på en bisak för att sedan stå utan, när hufvudsaken kommer. Barnens äregirighet är sjukligt stegrad. Kunna de ej en gång sin läxa, eller skulle de vid terminens slut få underbetyg i ett ämne eller kanske endast ett lägre betyg, än de väntat, hänge de sig åt en sorg, som är alltför häftig för att verka sund och normal. Det är också denna osundt stegrade ambition, som är en af orsakerna till det jäktade och nervösa i skolarbetet. Barnen känna sig aldrig riktigt lugna utan sitta ständigt i oro och spänning för att ej kunna bra eller ej lyckas öfverträffa den och den bland kamraterna.

Låt oss tänka oss en skolelevs, till exempel en femtonårig skolflickas dag. Klockan 6 på morgonen eller kanske redan dessförinnan ringer väckarklockan. Flickan rycker till och sätter sig yrvaken upp i sängen.

»Ack, den som finge sofva bara en liten, liten stund till,» tänker hon och kryper ned under täcket igen, men så far hon med ens upp och börjar kasta på sig kläderna med snälltågsfart. Hon har nämligen kommit att tänka på något, och det är, att hennes närmaste kamrat, en af de styfvaste flickorna i klassen, tagit sig för att läsa äfven det fina i kyrkohistorien, där det stod nämnt om de store människens födelse- och dödsår, samt fått

beröm därför, och nu ville hon för sitt lif inte vara sämre än den flickan. Under det hon klär sig, läser hon ofvannämnda saker och repeterar dessutom de andra läxorna före frukostrasten. Sedan sätter hon sig att äta, allt under det boken ligger framför henne. Maten smakar bra, men så kommer hon midt upp i ätandet och läsandet att tänka på en sak, som absolut förjagar hennes aptit, och kommer henne att känna sådana där otrefliga nervösa symptom i magtrakten, som hon så väl känner till. De ska' ju få igen de franska skrifningarna i dag! Två fel vet hon, att hon gjort, men måtte det inte finnas flere, ty då får hon ej AB, och det måste hon ha. I skolan går det bra för vår flicka. I den franska skrifningen får hon det efterlängtda betyget, fast hon hade tre fel. Hvad hon blef glad, men så sade läraren något, som förtog glädjen. Han kom nämligen med en liten antydning om, att hon, om hon ville behålla AB i slutbetyget, allt finge laga, så att hon skref litet bättre nästa gång. Ja, hvad hade hon nu för fröjd af sitt AB! I kyrkohistoria väntar hon ifrigt att få fråga på det fina, hon lärt sig, får det, skördar beröm för sitt välförhållande och föresätter sig att alltid läsa det fina i kyrkohistoria. När det är öfversättning, sitter hon och känner sig orolig och nervös samt räknar ut, hvilket stycke hon ska' få, och läser öfver det i förväg. I geografin, sista timmen, mötes hon kanske af en liten misräkning. De ha bland annat fått i läxa att räkna upp städerna utefter Frankrikes kust. Vår flicka får frågan att räkna upp dem uppifrån nedåt, men hon har lärt sig dem nedifrån uppåt. Hon vill ej tala om detta, ty hon har en känsla af, att det skulle ta' sig löjligt ut, men samtidigt känner hon, att hon ej kan räkna upp dem på något annat sätt, än det hon lärt sig, ty hon är så trött. Hon gör ett förtvifadt försök och trasslar in sig. Lärarinnan frågar spetsigt, om hon glömt, att de hade det här i läxa, och då är måttet rågdadt.

Men ändtligen är då skolan slut, och så kommer den enda riktigt lugna stund på hela dagen. Man har lassat af sig dagens läxbörda, och bekymren för morgondagen ha ännu ej kommit. Men efter middagen komma de igen. Vår flicka radar upp de böcker, hon har läxa i, ofvanpå hvarandra, och så börjar hon med den värsta läxan. Hon känner sig allt bra trött, och skulle allt rysligt gärna vilja gå ut och gå litet, men det gick ej an. Man måste hänga i, ty det var ju bara några veckor kvar till terminens slut, och det skulle snart bli betygsättning, som ju lärare och lärarinnor också ganska ofta i sitt tal mer eller mindre tydligt erinrade om. Det gick väl i alla fall an med själfva läxan, men det värsta var, att man åtminstone i historia borde lära litet utom kursen i någon större lärobok. Inte fordrade lärarne och lärarinnorna det precis, men nog vankades det beröm, om man kunde litet mer om kungahusens släktskapsförhållanden och andra sådana där saker, som just ej stod så mycket om i de mindre läroböckerna. Så var det ju så försmäddligt att ej »läsa bredvid», när kamraterna gjorde det. Eljes kunde ju frågan gå ifrån en själf till en annan, och den skulle få beröm, under det man själf fick sitta och skämmas. Men hvad skulle man lära sig utom själfva läxan? I skolboken var denna blott tre sidor, men i den större hade den svällt ut till tio, och det hann man då inte läsa igenom. Man fick lära sig litet flere namn, ty de stodo med tjock stil och voro lätta att finna och så dessutom några flere årtal. Det skulle man då alltid ha nytta af

BARNKLÄDER

I största urval
och
till *billigaste priser*
hos

M. BENDIX

16 Regeringsgatan
och
5 Sturegatan

i skolan. Men tänk, om någon af kamraterna nu hittade på att lära sig flere årtal eller flere namn än man själf, eller kanske de rent af läste igenom alltsammans. Ja, det var då för otäckt med den här bredvidläsningen, ty man kunde ju aldrig vara säker på, att man läst tillräckligt, utan man fick alltid gå och vara orolig och nervös.

Till sist är klockan snart 11, och vår flicka känner sig så trött, att hon rakt inte orkar mera. Hennes sista tanke gäller läxorna. Måtte hon kunna, och måtte hon helst kunna bland de bästa! Till yttermera visso dunkar hon sig i hufvudet med de respektive böckerna och lägger dem under sin hufvudkudde.

På detta sätt tror jag, att de flesta skolflickor tillbringa sin dag. Undantag finnas ju, men jag tror ej, att de äro så många. Med skolpojkar är det ett annat förhållande. Skolan imponerar mindre på dem än på flickorna, och deras medfödda sorglöshet och längtan efter kroppsrörelse hindrar dem från att med allt för stor ifver hänge sig åt arbetet där. Nog får man se nervösa skolpojkar, men jag tror ej, att deras nervositet som flickornas beror på själfva trycket och ängslan i skolarbetet, utan snarare direkt på själfva storleken af detsamma och dessutom på ett alltför flitigt användande af konstlade stimulantia, såsom tobaksrökning etc.

Hvad skall man då göra för att borttaga det nervösa och jäktade från skolarbetet? Orsaken ligger, som jag redan förut påpekat, i barnens sjukligt stegrade ambition och i deras oriktiga uppfattning af skolans betydelse. Hvad det första angår, så beror det kanske mest på själfva tidsandan. Äregirighet och ett rastlöst jäktande arbete äro utmärkande för vår tids släkte, och ej allenast för de vuxne utan äfven för de yngre. Barnen födas nervösa, men uppfostran utvecklar sedan än mer deras nervositet. Föräldrar böra ej, som ofta är fallet, sporra sina barn till för stora ansträngningar under skoltiden. De böra ta reda på barnens begåfning för de olika ämnena och sedan rätta sina anspråk därefter. Om så kan ske, böra de, för att inge barnen lugn och trygghet, förhöra dem deras läxor. Man gör i allmänhet orätt i att framhålla, att den eller den fått bättre betyg, och att det gäller att bli lika duktig. Barn äro vanligen tillräckligt äregiriga förut. Det bör påpekas, af huru stor betydelse det är att ha en frisk och sund kropp, och att man har föga nytta af allt, hvad man lärt sig i skolan, om man förlorar sin hälsa därpå. Vidare bör till sist, men ej minst, skolans betydelse ständigt framhållas: att den bör vara till för att lära människor se och tänka och ej för att förvandla dem till varelser, som reflexionslöst stoppa i sig de mest oväsentliga och gagnlösa saker.

Hvad som sagts om hemmens skyldigheter i dessa frågor gäller äfven mutatis mutandis för skolorna. Spara på beröm och skarpa ord

FREJA-MAGASINET.

Specialaffär för alla till Dam-toiletten hörande artiklar.

**18 Humlegårdsgatan 18
29 Drottninggatan 29**

Enligt referat af meddelande från Svenska Tandläkaresällskapet kommitté för undersökning af gängse antiseptiska munvatten på Internationella Tandläkarkongressen i Stockholm den 15 Aug. 1902 är

STOMATOL

ovedersägligen det munvatten, som bäst uppfyller de fordringar medicinen och tandhygienien ställa på ett bakteriedödande och sjukdomsförekommande preparat för tändernas och munnens vård.

STOMATOLFABRIKEN, Stockholm.

H. M. Konungens Hofleverantör.

och öfverhufvud taget på allt, som är till för att lägga an på barnens äregirighet. Visa dem ett leende och glädt ansikte, äfven om det skulle gå litet galet för dem en gång. Lär dem, att man kommit till skolan för att få trefligt och få höra talas om en massa roliga och nyttiga saker, som man sedan ska ha nytta af i praktiska lifvet, och ej för att man i ängslan och bäfvan skall sitta och vänta på att få plocka ur sig allt, hvad man läst och sedan få sin lön därför. Tag bort allt, som bidrar att göra arbetet oroligt och nervöst, och tag då först bort den s. k. »bredvidläsningen», d. v. s. det hos skolflickor vanliga bruket att på ett sätt, som redan förut blifvit nämndt, utvidga sina kunskaper i dagens läxa i någon större lärobok. Det är nämligen ingenting, som medför sådan osäkerhet i arbetet, som denna »bredvidläsning». Det finns ju ingen bestämd gräns därför, och någon af kamraterna kan alltid hitta på att läsa mer än man själf. Med dessa tankar somna barnen in om kvällarne, med dem vakna de och gå till skolan, för att där med dem sitta och långpinas i fem timmar.

Det kan ju emellertid, anser nu någon, vara orätt att ta bort all läsning utom kursen, emedan man därigenom försyndar sig mot barnens vetgirighet. Härpå vill jag svara, att »bredvidläsningen» ej är ett uttryck för vetgirighet, utan antagligen snarare för äregirighet. Bästa beviset härpå är, att barnen lära sig just sådana saker, som de kunna lysa med i skolan, såsom namn och årtal etc. Man kan naturligtvis ej direkt förbjuda läsning utom kursen, men man kan ta bort den genom att ej tillfråga barnen om några saker utöfver de redan förut vidlyftiga kurserna, utan själf omtala det, som ej står i läxan, men som ändå kan behöfva framhållas. Detta kan nog kanske mången gång vara svårt, när man ser någon ärelysten liten individ med en tydlig min af: »Fröken, jag vet det,» sitta och ifrigt vifta med handen, men man handlar nog ändå mest i öfverensstämmelse med barnens bästa, om man förfar på ofvannämnda sätt. Vidare bör man för barnen påpeka, af huru litet värde det är att lära sig en massa minnessaker, såsom namn och årtal etc.

Jag påpekar ännu en gång, att det ej är min mening, att läsning utöfver kursen skulle förbjudas, men den måste ordnas på annat sätt. Man får på intet vis fordra den ej ens för ernående af de bästa betygen. Vilja barnen sedan ändå utvidga sina kunskaper, är det ju godt och bra, men de kunna då göra det i lugn och trygghet utan en ängslig känsla af, att de kanske läst för litet.

Måhända kan det tyckas, som om de af mig här föreslagna skolreformerna skulle medföra, att barnens kunskapsförråd efter slutade skolstudier blefve mindre än eljes. Detta kan nog vara sant, för så vidt man med kunskaper menar en massa tråkiga och värdelösa minnessaker. Borttoges alla de medel att

sporra och egga barnen inom skolorna, som nu finnas, skulle de helt säkert ej blifva så pigga på att plugga och lära sig utantill, som de nu äro. Hvad nytta få de också af dessa minnessaker? En flicka, som slutat sina skolstudier, stannar kvar i sitt hem för att sedan kanske längre fram utbyta detta mot ett eget, eller också ägnar hon sig åt något yrke för att sedan i framtiden fortsätta därmed eller också gifta sig. Föga torde det väl i alla dessa fall gagna henne, att hon lärt sig räkna upp namnen på Henrik VIII:s alla gemåler, eller att hon kunnat invånarantalet i en massa städer, eller tandformeln för en mängd däggdjur m. m.

Hvad beträffar de verkliga kunskaperna, sådana kunskaper, som man har nytta af i det praktiska lifvet, tror jag, att barnen skulle tillgodogöra sig dem bättre än eljes. De skulle inse, att det gällde att läsa ej för att ernå goda examensresultat, utan för att ha verklig nytta för framtiden. De skulle ej gå ut i lifvet nervösa, öfveransträngda och opraktiska, utan såsom friska och starka individer med vaken blick och moget omdöme.

E.

TVÅ SONETTER AF FRIDA LANDS-ORT.

SÅ TALAR EN POET.

Jag är som en fiol. När klåparhänder med falska grepp blött pina och förvilla, då låter spelet jämmerligen illa, då gnäller jag och gnisslar och skär tänder.

Men när en mästare sin vilja sänder igenom mina strängar, kan jag drilla och jubla eller sjunga ömt och stilla en melodi från drömmens skönhetsländer.

Och klåparn, som ej vet, hvad honom fattas, förklarar så, hvarför hans spel ej skattas: »Fioln är dålig. Det är hela felet.»

Men mästaren, som vet, hvar skon plär klämma, han säger ej ett ord. Men lyss! I spelet förnimmer du hans eget hjärtas stämma.

SKILDA.

När tvänne människor begynna tvista om ting, i hvilka ej förståndet faller sitt utslag, men där känslan ensam galler, då kommer bandet mellan dem att brista.

Ty känslan är det första och det sista, som binder människor samman eller ställer dem mot hvarandra. Hat som kärlek väller från känslans ureld, tänd med lifvets gnista.

Om en beundrar, hvad den andre hatar, och åtrår sådant, som den andre ratar, och aktar heligt, hvad den andre hånar,

då är det bäst för båda, att de vandra i skilda solars ljus ifrån hvarandra och söka hvila under skilda månar.

EN LÄXA. SKISS AF EYVOR STEEN.

(FORTS. O. SLUT FR. FÖREG. N.R.)

»J — som du minns,» började han, »var första augusti en alldeles härlig dag, och festen inleddes med en finare champagnemiddag ute i trädgården hos Hellgrens. På kvällen började vi dansa ganska tidigt och stämningen var så där riktigt ogenerad och gemytlig, utan någon sorts konvensans, hvilket också gjorde att jag ganska flitigt dansade med Greta — lite oftare än man på en vanlig offentlig tillställning skulle ansett det »comme il faut» — Så gick månen upp öfver sjön, och i trädgården tändes kulörta lyktor, och »miljön» blef verkligen frestande lämplig för lite »flirt» i den högre stilen — Så — ja, så gingo vi, hon och jag, ut för att svalka oss efter en »pas de quatre», som hon verkligen dansar utmärkt väl, både graciöst och fint — här finns förresten ingen annan än hon som kan göra det — och varm och lifvad af dansen som hon var, såg lilla Greta ovanligt täck ut, där hon stod i månskenet och såg upp på mig med sina oskyldiga ögon. Hon läste väl i mina blickar hvad jag tänkte — och kanske lite mer — hvad vet jag? — ty hon sänkte ögonen och lossade omedvetet en stor härlig »la France», hon hade i skärpet, och började nervöst leka med den. — Nej — titta inte på mig så där! — afbröt han sig, i det han med ett till hälften generadt, till hälften skälmaktigt leende lade handen öfver mina ögon. — »Du kan gärna börja med ditt broderi igen — nu hör du nog ändå på, din lilla fiskal!»

Jag lydde beskedligt.

»Så — tog jag rosen ifrån henne, och — kysste den och — stoppade den innanför uniformen» — »Och se'n — kysste du henne själf —» inföll jag. »Ne-ej du! Det gjorde jag, Gud ske lof *inte*,» protesterade han energiskt, »ehuru jag verkligen var svärligen frestad ett ögonblick — det måste jag erkänna — det var något så rent och oberördt öfver henne, där hon stod framför mig, som på samma gång lockade och höll mig tillbaka —» han teg ett ögonblick.

»Nå-å?»

»Ja — så var det just ingenting mer. Jag sade henne, att jag ville gömma rosen som ett minne af henne och att det var en dag, som jag aldrig skulle glömma o. s. v. och så — jo, det var sant — jag kysste henne visst på händerna med, tror jag —»

»Hm!»

»Tyst du — jag hinner ju aldrig till slutet, om du afbryter mig så här — och så tittade vi på månen och se'n dansade vi kotiljong tillsammans och lilla Greta var tyst och blyg och söt att se på, men när vi togo afsked af hvarandra, blef jag verkligen för ett ögonblick lite »haj», hon såg på mig på ett sätt, som kom mig att undra, om hon inte möjligen hade tagit saken lite allvarligare än jag menat — morgonen därpå hade jag emellertid glömt alltihop, och när jag några dar efteråt kom upp för att tacka för sist, var hon ute, och se'n reste jag hem på 14 dar, som du minns, och inte en tanke har jag under tiden haft, hvarken på henne eller den där lilla månskensfirtens förrän nu i dag, då den här trefliga historien utspelades däroppe —» »Stackars lilla Greta,» sade jag sakta. »Ja», han reste sig upp och förde handen med en på samma gång skuldmedveten och förtretad min öfver sitt svarta krushufvud, »det var ju rasande dumt af mig att inte tänka på hvilket oskuldsfullt litet landsortslamm hon är — trots sin ställning som arftagerska till ett par hundra tusen — men —» han vände sig hastigt mot mig, »inte kan du väl ändå tycka att det där är något som tvingar mig att som hederlig karl gifta mig med henne —?»

Jag teg ett ögonblick, så lade jag ned arbetet och såg upp på honom, där han med en oroligt afvaktande min mötte min blick.

»Att döma efter hvad du berättat om hennes hållning vid det här uppträdet, skulle det förvåna mig — om hon längre vill ha dig,» sade jag.

Herman såg förvånad på mig.

»Hm!» sade han bara. Den tanken hade tydligen aldrig gått upp i hans hjärna — han är nu i alla fall *karl*.

»Men så vill *pappan* det så mycket säkrare då — det lät han mig med all önskvärd tydlighet förstå, må du tro,» fortsatte han efter ett ögonblicks tystnad.

»Ja — hur slutade det — det fick jag ju aldrig veta?»

»Åhjo, se'n han hade öfveröst mig med beskyllningar för att ha kurtiserat, ja, t. o. m. *komprometterat* hans dotter — han antydde att någon hade sett oss den där famösa aftonen — förklarade han att såvida jag inte gick in på hans förslag — då ju min skuld till honom helt naturligt för-

STOR UTFÖRSÄLJNING AF MATTOR,
ORIENTALISKA, SMYRNA, AXMINSTER OCH KIDDERMINSTER.

pågår till ytterst låga priser hos
ENGELSKA MAGASINET, Drottninggatan 72, 1 tr.

föll af sig själf — ansåg han sig »tyvärr» tvungen att lagsöka mig för de 2,000, — och så gaf han mig i nåder betänketid tills i morgon — kan du tänka dig en så'n bracka!» »Ja — det är verkligen ovanligt finkänsligt,» medgaf jag.

»Om jag begriper hvarför han utvalt just mig till offer!» utbrast Herman. »Det finns ju dem bland kamraterna, som stå i mycket större skuld till honom än jag —»

»Åhjo, du har i alla fall gifvit hugg på dig vis å vis Greta — och möjligt, ja troligt är väl att hon verkligen är fäst vid dig, det är ju en afsevärd faktor. Så är du — son till landshöfdingen i länet och har t. o. m. en liten krona öfver ditt namn, någonting som i gubben Helligrens ögon väger betydligt — han är ju mycket fåfång, som du vet —»

Herman hade slagit sig ned i korgstolen igen och lutade med dyster min hufvudet i handen.

»Kan du säga mig hur jag skall bära mig åt, Lisa?» frågade han efter några ögonblicks tystnad. »Just nu är det verkligen så olämpligt som möjligt för mig att mina affärer dras inför offentligheten — och — att gå och sälja mig — för 2,000 kr. — om hon nu annars vill — det —»

»Ja — det är ju löjligt att bara tala om,» sade jag. »Jag tror förresten,» tillade jag långsamt efter en minuts betänkande, »att Fritz ändå möjligen skulle kunna bereda någon utväg därvidlag — nej, lugna dig! — jag menar inte att han själf skulle betala något — men jag kommer just nu ihåg att det häromdagen var någon, som frågade honom till råds angående placandet af några tusen kronor, och med Fritz' borgen kan det ju hända att —»

Herman rusade upp och i ett nu hade jag hans arm kring min hals och hans lurfviga hufvud i min famn.

»Lisa, du är den raraste människa i världen!» och han kysste mig med en glöd som den eldigaste älskare.

»Du tokige pojke! Sätt dig du beskedligt ned igen och låt mig tala till punkt —. Ser du, det är med ett villkor, som du kanske blir så lagom glad åt, jag nu hjälper dig — om jag kan —» sade jag allvarsamt.

»Ett villkor? Hvad då?» frågade han hastigt och såg spändt på mig, i det hänförelsen snabbt byttes i orolig förväntan.

»Du skall — gå upp till Greta Helligren och tala alldeles öppet med henne,» sade jag utan omsvep.

Herman satte sig ned med samma fart, som han nyss rusat upp. Han teg, men ögonbrynen drogos tillsammans till ett enda tjockt kolsvart streck och han bet sig nervöst i läppen.

»Det kan jag inte, Lisa,» sade han därpå tvärt — det är omöjligt —».

»Herman —» började jag.

»Nej, hör du!» afbröt han mig. Han reste sig och gick några slag af och an. »Hvem garanterar mig förresten för att hon inte —» — hakar sig fast, menar du,» fortsatte jag.

»Det är ett mycket fult både ord och begrepp och jag är alldeles säker på — så som hon hitills uppfört sig — att hon inte gör det, om hon får höra hur alltsammans gått till och du ärligt bekänner din skuld, — för det är i alla fall från hennes synpunkt sedt, en stor skuld du har att afbedja hos henne, Herman!»

»Det bara fattas,» fortfor jag, »att fadern i hopp om att ändå till slut kunna fånga, dig framställt saken så för henne att hon nu tror, att du verkligen friat till henne — och går där och väntar på dig.»

»Ja, men jag rår då väl för sjuutton inte för om gubben ljuger!»

»Nej, inte precis, men så pass god anledning som du verkligen gifvit henne att tro det, så —»

»Du menar att jag skall gå upp och säga henne, att jag inte vill ha henne?»

»Du skall säga henne att du lekt med henne — och be henne förlåta dig — om hon kan —.» Han gick tyst fram och tillbaka några slag, så stannade han bredvid mig. Jag tog hans hand i min.

»Tror du inte jag förstår att det här inte är hvarken lätt eller roligt för dig, Herman, men det är så bestämdt det enda rätta — och kloka med förresten, för på det viset får du ju i henne en bundsförvant mot fadern för vidare giftermålsanslag, förutom att jag tycker det skulle tilltala din hederskänsla att få det fullkomligt utredt alltsammans, i stället för att dragas med en sådan där ouppgjord skuld, om nu din borgenär också bara är ett stackars litet — »landsortslamm» som inte haft bättre förstånd än att — bränna sig vid den där »pikanta leken med elden» —.

»Tyst, Lisa!»

Jag lade smekande min kind mot den bruna handen jag höll i min.

»Ser du, Herman, jag håller ju så förfärligt

mycket af dig och ingen vet heller bättre än jag hur värd du verkligen i grund och botten är det — men jag ville så gärna också odeladt kunna — se opp till dig.»

»Det är inte lite du begär af mig, Lisa!»

»Inte mer än du godt kan ge — om du vill!» Jag såg upp i hans ansikte, där uttrycket växlade mellan vekhet, trots och obeslutsamhet.

»Menar du att du inte kan, som du säger — »se opp till mig» — om jag nu undandrar mig hvad som så i högsta grad bär mig emot?»

»Tilltalar det dig mer att betala din skuld till fadern och se'n inte låtsas en smul om — den så mycket större du står i till henne? Jag tycker att bara möta henne igen med en sådan fråga oafgjord er emellan — eller med gubbens förklaring af saken — skulle vara värre för dig än allt annat. — Det är visserligen i dina ögon 'bara lilla Greta Helligren'» fortsatte jag, »men det är i alla fall en tänkande, kännande människa du på det viset ger rätt att se ned på dig — och som du kanske dessutom gör mera ondt än du anar med ditt handlingssätt —. En så'n där knäck, när det gäller tron på människor och särskildt någon — man håller af, om det nu är så — har fördärfvat många lif och lycka, Herman! En ärlig afbön däremot — kan ofta vara ett riktigt godt handtag upp igen, både för den felande och — förlåtande —.»

Han svarade ingenting, bara stod och såg mörkt framför sig.

»Jag kan ingenting lofva dig, Lisa,» sade han slutligen, »men jag skall tänka på hvad du har sagt. Jag har tjänstgöring nu ett par timmar. Farväl så länge, du lilla — moralpredikant!» och med ett halft leende lutade han sig ned och kysste mig.

»

Det var rätt långt lidet på eftermiddagen, då dörren åter öppnades och bror Herman kom in, ehuru betydligt stillsammare än förra gången. Jag förstod genast af hans upprörda utseende hvar han varit, och hjärtat flög ända upp i halsgropen på mig. Jag var rädd och glad på samma gång och besvarade med större innerlighet än vanligt hans hälsning, då han kom fram till mig.

Han stod en stund tyst, blickande ut genom fönstret.

»Det var en svår pers, Lisa,» sade han slutligen lågt och det ryckte kring hans läppar. Han gick några slag af och an, kämpande med sinnesrörelsen, och intog därpå sin gamla favoritställning med ryggen mot kakelugnen. »Jag känner mig precis som om jag — mördat någon — det är för otäck,» mumlade han.

»Hvad sade hon, Herman?» frågade jag sakta.

»Hvad hon sade? — ja, det var inte mycket, må du tro! Om hon hade gjort det ändå! — om hon hade gifvit mig huden full, som jag så ärligt förtjänat, men nu — Jag kan inte komma öfver det här, Lisa — det plågar mig så ohyggligt!» Han var alldeles blek och förde handen nervöst gång på gång genom håret.

»Vill du tala om alltsammans för mig, Herman?» frågade jag slutligen efter en stunds tystnad.

»Ja, visst vill jag det — det är väl ingen närmare om att höra det än du —.» Han gick igen fram och tillbaka.

»Hon var lyckligtvis ensam hemma, när jag kom,» började han, »så att jag slapp att träffa den där förd—. När jag kom in, stod hon vid fönstret i förmaket. Hon vände sig om med en liten bötning på hufvudet och bara såg på mig, men det slog mig med ens att hon liksom — vuxit bara på de timmarne, sedan vi sist skildes — det var någonting — värdigt öfver henne, och på samma gång det låg en alldeles oafvislig fråga i hennes blick, var den så klar och fast, att jag kände mig fullständigt fången under den. Jag kunde inte komma undan, om jag aldrig så gärna velat — det fanns ingenting annat att göra än att genast draga fram med sanningen utan några utsmyckningar, och det gjorde jag också, ty jag föreföll mig själf som en riktigt skurk!»

Hvad jag sade har jag inte en aning om, och hon hörde på mig utan ett ord — men när jag slutat, var hon hvit ända ut på läpparna, och ögonen lyste stora och vidöppna emot mig. — Jag begriper inte — men det är som om jag aldrig sett hennes ögon förr —»

Så räckte hon handen mot mig.

»Jag är så ledsen för er skull, löjtnant von Rein,» sade hon sakta, — »jag förstår ju hur förfärligt svårt det måste vara för er att komma och tala om detta för mig — och egentligen rår ni inte för att jag har — missförstått er — Det var också orsaken till att pappa — förgick sig mot er som han gjorde i går — — Ni måste förlåta oss! —»

Herman tvärstannade och såg på mig.

»Jag förlåta henne! — Jag försäkrar dig, jag blef så slagen, att jag bara stirrade på henne, och

Nu inkomna, direkt från Japan, de af läkare och sjuksköterskor lifligt rekommenderade

Japanesiska värmeapparaterna,

af kopparplåt, öfverklädda med plysch. Genom att antända och uti apparaten nedlägga en koltub, utvecklar apparaten under 3 å 4 tim. utan rök och lukt en behaglig och jämn värme af 40 till 50 grader. Vid förkylning, håll, reumatisk värk o. s. v. utöfvar densamma ett högst välgörande inflytande.

Pris pr apparat **Kr. 3:—**

Pris pr paket om 10 koltuber **Kr 0: 50.**

Vid större rekvisition lämnas rabatt.

Vilh. Becker,

Kungl. Hofleverantör, **Stockholm.**

tillika så gripen, att jag var färdig att kasta mig på knä för henne och bedyra, att jag ville gifta mig med henne på fläcken, om hon så önskade — men det gjorde jag nu inte — jag hade förresten fått korgen så säkert som jag här står, ty det var någonting i hela hennes hållning, som sade mig, att hvilka hennes känslor än voro, så skulle hon aldrig nedlåta sig att taga emot hvad jag kunde ge henne. — Jag kysste i stället hennes hand — hur många gånger vet jag sannerningen inte — jag hade ett sådant behof af att visa henne hvad jag kände, och jag var så upprörd, att jag rakt inte kunde tala först — Och så — bad jag henne förlåta mig — innerligare än jag nånsin i mitt lif bedt en människa!

Det kom bara ett litet lågt 'ja' till svar, men då jag mötte hennes ögon, hade de ett uttryck som —,» han bet sig hårdt i läppen och tystnade ett ögonblick. »Så — tackade hon mig för att jag talat om sanningen för henne och för att jag — låtit henne behålla tron på mig — — ja, det sade hon, Lisa! — Och så är det du bakom alltihop — ett så'n't fördömdt kräk, som jag är!» Han stampade häftigt till.

»Till slut bad hon mig,» fortsatte han hastigt med osäker stämma, »att inte tänka på det här vidare — inte känna det svårt på något sätt — och så — en liten vädjan — så äkta kvinnlig och — barnsligt rörande på samma gång — att för framtiden vara — lite försiktigare, för annars kunde det ju hända att jag en gång finge riktigt ondt af det — — Inte en förebräelse, inte ett ord om hvad jag brutit mot henne — — bara tankarna på att skona mig — — Du kan väl begripa hur det skall kännas!» och han kastade sig med ens ned i stolen framför mig, lade armarna på bordet och lutade med en undertryckt snyftning ansiktet ned mot dem.

Jag smekte tyst det mörka, nedböjda hufvudet. »Är du ledsen på mig, Herman, eller — ångrar du att du gick?» frågade jag slutligen sakta. Han lyfte hufvudet och förde handen öfver ögonen.

»Visst inte, Lisa,» han reste sig, »hur kan du tro det! — Tvärtom —»

Han tog sin mössa från divansbordet, och stod ett ögonblick tyst. Så kom han fram till mig, böjde sig med ett vackert, vekt uttryck i ögonen ned mot mig och kysste mig.

»Tack!» sade han blott, så vände han sig hastigt om och gick.

Med detta nummer

följer — till prenumeranter, icke till lösnummerköpare — den välkända firman Percy F. Luck & C:o H. A. B:s stora höstannons, firmans utförliga priskurant, sedan gammalt ett kärt studium för alla praktiska husmödrar landet rundt.

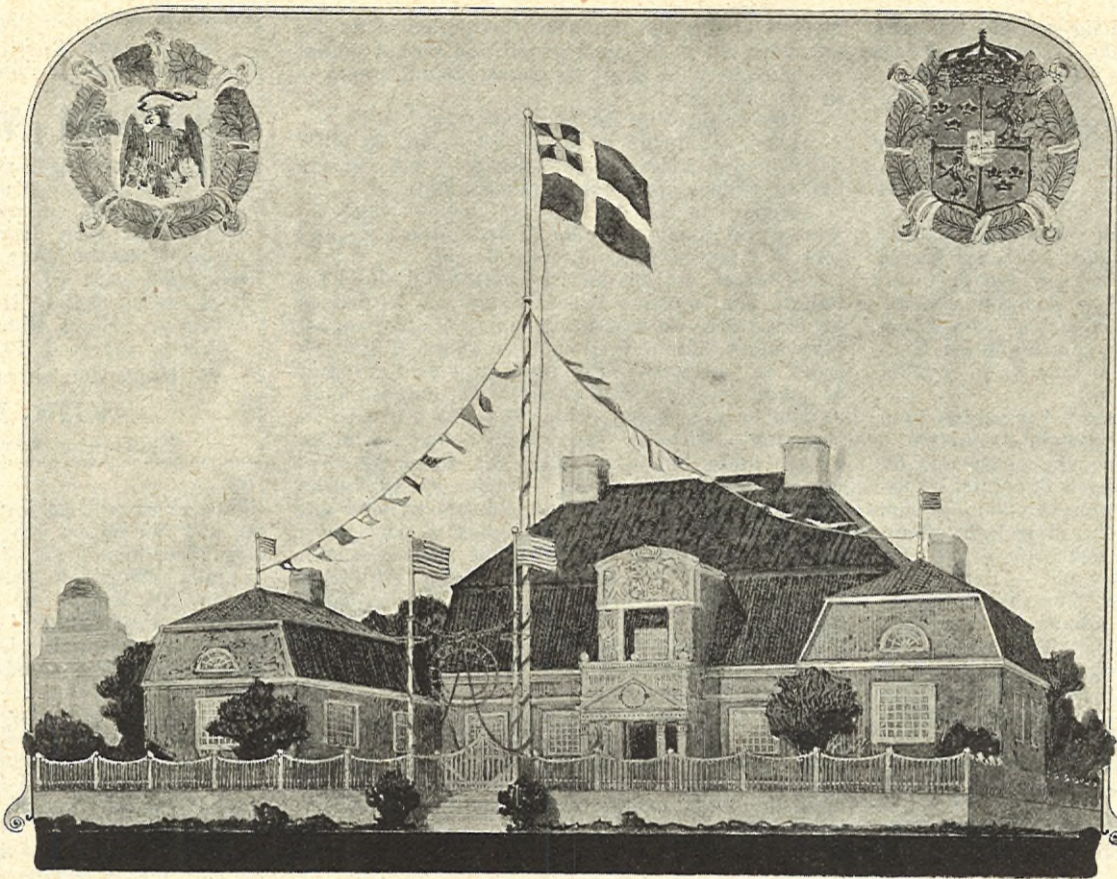
Lösnummerköparne kunna äfven erhålla priskuranten, om de uppgifva namn och adress direkt till firman, som då sänder densamma portofritt.

SVERIGE I S:T LOUIS.

NÄR OM några månader en stor världsutställning öppnas i staden S:t Louis i Amerika, får ej vårt land, som med så starka länkar är bundet vid den stora västerns stater, saknas bland de täflande nationerna. Sverige måste vara med, det står klart för hvarje fosterlandsälskande svensk på ömse sidor om Atlanten. Till ett officiellt deltagande har riksdagen också som bekant beviljat 120,000 kronor. Men vid sidan här af har uppstått en önskan att åt Sverige bereda en egen byggnad vid världsutställningen för att åt svenskar och svenskamerikaner åstadkomma ett hem å expositionsområdet, hvarest de kunde samlas under svensk flagg.

Denna idé har ledd till bildande af kommittéer i Sverige och Amerika med uppgift att arbeta för detta önskemål. Man har föreställt sig, att det hufvudsakliga af de erforderliga medlen, hvilka uppskattas till 100,000 kronor, skulle kunna åstadkommas genom en nationalsubskription, föranstaltad af hela Sveriges press.

»DEN SVENSKA HERRGÅRDEN» PÅ S:T LOUIS-UTSTÄLLNINGEN. EFTER EN SKISS AF ARKITEKTEN BOBERG.

För att diskutera denna sak, voro i måndags representanter för pressen jämte andra intresserade inbjudna till ett möte å Sveriges Allmänna Exportförenings lokal, hvarvid arkitekten F. Boberg, som uppgjort ritningar till en sådan utställningsbyggnad, förevisade och demonstrerade desamma samt framlade kostnadsberäkningar. Stämningen bland de när-

Sedan man inträdt genom den grönmalade staketgrinden; befinner man sig på en öppen gårdsplan med planteringar. Midt på gården reser sig en väldig med gröna guirlander sirad flaggstång, från hvilken den svenska flaggan svajar.

Byggnaden och dess flyglar bära samma gula färgton som k. slottet. Taket är högt,

varande var mycket lofvande för planens realiserande och af diskussionen framgick för öfrigt, att man hade alla utsikter att få den ekonomiska sidan af saken ordnad på ett tillfredsställande sätt.

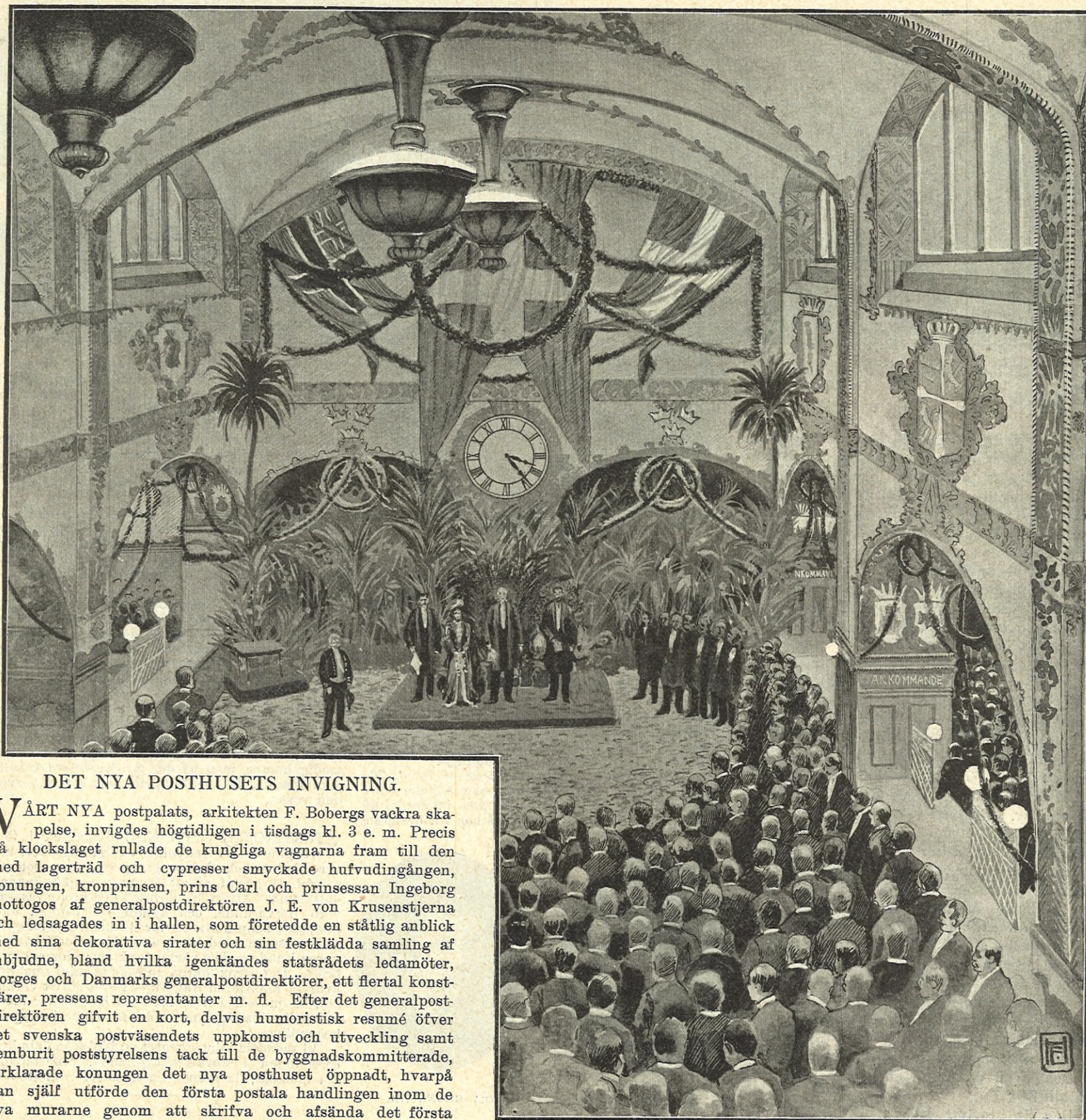
Vi äro i tillfälle att i dagsnumret meddela såväl ex- som interiörer af arkitekten Bobergs vackra förslag, hvilket när det om några månader erhållit sin slutgiltiga form i träets och teglets materiel därborta på den amerikanska jorden, skall stå som en kär hemlandshälsning för hvarje svensk och svensk-amerikan, som söker en tillflyktsort för hvila och kontemplation efter sina ströftåg rundt den väldiga utställningen.

Byggnaden är, som synes af bilden, hållen i svensk herrgårdsstil med två flyglar.

DET INRE AF DEN SVENSKA BYGGNADEN PÅ S:T LOUIS-UTSTÄLLNINGEN. TECKNING FÖR IDUN AF HJ. ENEROTH EFTER ARKITEKTEN BOBERGS ORIGINALSKISSER.

DET NYA POSTHUSETS INVIGNING.

VÅRT NYA postpalats, arkitekten F. Bobergs vackra skapelse, invigdes högtidligen i tisdags kl. 3 e. m. Precis på klockslaget rullade de kungliga vagnarna fram till den med lagerträd och cypresser smyckade hufvudingången, konungen, kronprinsen, prins Carl och prinsessan Ingeborg mottogs af generalpostdirektören J. E. von Krusenstjerna och ledsagades in i hallen, som företedde en ståtlig anblick med sina dekorativa sirater och sin festklädda samling af inbjudne, bland hvilka igenkändes statsrådets ledamöter, Norges och Danmarks generalpostdirektörer, ett flertal konstnärer, pressens representanter m. fl. Efter det generalpostdirektören gifvit en kort, delvis humoristisk resumé öfver det svenska postväsendets uppkomst och utveckling samt hemburit poststyrelsens tack till de byggnadskommitterade, förklarade konungen det nya posthuset öppnadt, hvarpå han själf utförde den första postala handlingen inom de nya murarne genom att skriva och afsända det första brefkortet — ett för invigningsdagen tryckt kort med en vy af posthuset. Vår bild från invigningen återger posthallen med konungen i fonden och kronprinsen till höger samt prinsessan Ingeborg, prins Carl och generalpostdirektör Krusenstjerna till vänster.

KONUNG OSCAR INVIGER HÖGTIDLIGEN NYA POSTHUSET I STOCKHOLM.
TECKNING FÖR IDUN AF HJ. ENEROTH.

brutet och täckt med tegelpannor. Flyglarna och midtelpartiet äro sammanbygda med arkader. Det tegelröda taket och de gula väggarna göra ett ljust och gladt intryck, samtidigt med att byggnaden har öfver sig något af en svensk herrgårds värdighet och idylliska ro.

Vi inträda genom förstugudörren på midt-fasaden, och befinna oss inne i en stor, hög, luftig sal, där en gammal svensk spisel genast fångar uppmärksamheten. I spiseln öfver-stycke ser man bilderna af konungaparet och kronprinsparet. Väggarna äro dekorerade med motiv från svenska landskap, svensk industri

o. s. v. Från taket nedhånga stora elektriska ljuskronor i gammal stil. Rummet är möbleradt med skrifbord, soffor, stolar, hyllor med svenska tidningar o. s. v.

Ofvanpå finnes ett rum, afsedt som salong för kronprinsen, hvilken man som bekant hoppas få som gäst på utställningen. Utanför rummet finnes en rymlig altan.

I flygelbyggnaderna äro lokaler inrymda för kommissariatet samt för pressen.

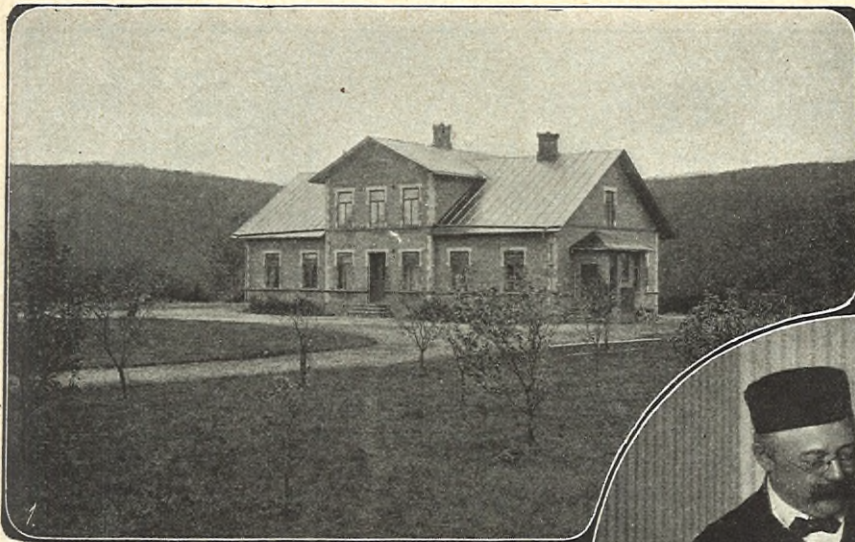
Vi hade tänkt att i samband med dessa bilder äfven kunna meddela porträttet af villa-byggnadsförslagets konstnärlige upphofsman, arkitekten F. Boberg, så mycket hellre som

hans stora skapelse, Stockholms nya central-posthus, i dagarna invigts, hvarigenom han i dubbel måtto är vorden mannen för dagen. Bristande utrymme i dagens nummer lägger emellertid hinder härför, men skall porträttet i stället inflyta i nästa nummer.

GLÖM EJ

Jubileumsfondens sparbössor!

HOS' GUSTAF AF GEIJERSTAM PÅ ALLARP.

VI SVENSKAR hafva lärt oss betrakta Skåne som den på naturskönhet mest vanttade af våra provinser. Men en noggrann iakttagare skall dock finna att så ej är förhållandet. Tvärtom, Skåne har på många ställen mycket vacker natur, och är detta i synnerhet förhållandet i den nordvästra delen. Här finnes bl. a. det bekanta Skäralid.

Det är på denna plats, som den celebre författaren Gustaf af Geijerstam med familj från och med denna höst slagit ned sina bopålar.

Uppå på en kulle, på ena sidan begränsadt af vidsträckt löfskog och på den andra med utsikt öfver skogklädda höjder, ligger författarens nya hem. Byggnaden som är uppförd i tvänne våningar ter sig i all sin enkelhet synnerligen tilltalande hvad det yttre beträffar, och man får det angenäma intrycket ytterligare förstärkt, när man inträder i boningshuset.

Allt är här ordnadt med den utsökta smak och omsorg, som man skulle vänta sig. Väggarne äro klädda med tafior af våra mest framstående konstnärer och här och där aftecknar sig något vackert skulpturverk.

Jag började med att förfråga mig om, huru herr G. hade funnit Skåne och dess folk. Han förklarade att han trufdes utmärkt, och att han hoppades att få stanna här mycket länge.

»Men tror ni ej, att ni kommer att finna denna afskildhet allt för dyster och enförmig när vintern kommer med snö och köld?»

»Köld — jag tror inte att Skånes köld kommer att inverka menligt på mig. Snarare kommer jag nog att längta efter mera af den varan.»

»Och hvad tycker ni om naturen här vid Skäralid?»

»Den är utmärkt vacker, och helt visst är denna en af Sveriges vackraste trakter.»

»Och kanske kan den inspirera er att skrifva något till Skånes fördel?»

»Ja, jag har verkligen tänkt, att när jag sett det i olika belysningar, jag skulle skrifva något därom.»

Så fortsatte vi att språka om diverse saker, medan tiden gled fort undan, så att uppbrottets ögonblick snart var inne. Mitt besök på Allarp skall jag dock länge bevara i minnet.

Och när jag sedan satt i kupén och genom fönstret blickade ut öfver det förbiilande landskapet, måste jag gifva herr af Geijerstam rätt, ty det tedde sig verkligen hänförande vackert.

De skogklädda höjderna flammade af den nedgående solens sista strålar, och de höstfärgade trädskronorna glänste och glittrade som renaste guld. Men tåget ökade farten och förde mig allt längre bort.

MAGNUS FRICK.

1. G. AF GEIJERSTAMS SKÅNSKA HEM ALLARP, 2. HERR OCH FRU AF GEIJERSTAM PÅ FÖRSTUGUTRAPPAN. 3. YNGSTA TELNINGEN. FOTO FÖR IDUN AF M. FRICK.

UR DAGSKRÖNIKAN.

ETT REGEMENTSOMBYTE. Den värenome-rade Hallmanska bokhandeln i Uddevalla, som i öfver 30 år på eminent sätt skötts af kvinnliga händer, har nu öfverlämnats i manliga.

Denna bokhandel öppnades 1838 af den då 30-årige Johan Fredrik Hallman, som innehade densamma till och med 1871, då den öfvertogs af dottern Virginia, som år 1881, då hon var besluten

att ingå äktenskap med nuvarande tullförvaltaren i Landskrona, R. W. O. Johan Hilding, öfverlät affären till fröken Erica Grönlund, som intill nu fört dess runor med den äran.

Denna såväl som hvarje bokhandel under förra seklets första hälft, åtminstone hvad småstadsbokhandeln beträffar, fick börja så smått, men genom grundarens stora ordentlighet, intelligens och dugande egenskaper uppblomstrade den snart till en af landsortens förnämsta.

Genom punktlighet i affärsförhållandena och det nedärfda ordningssinnet samt därigenom att med föremål, som mera intimt tillhörde bok-, musik- och pappershandel, förenades lyx- och konstartiklar, utvidgades affären betydligt redan under n. v. fru Hildings tid.

Det är dock fröken Grönlunds eminenta handelsgeni och energiska förmåga, som uppdrifvit affären till den betydighet, den nu innehar. Hennes kommersiella expansionslusta och skarpa blick, för hvad som föll den och den i smaken, kunde icke allenast skaffa kunder, utan äfven behålla dem.

Många komma nog att med saknad erinra sig de intressanta stunder, de haft i »lådan» under den tid dessa båda intelligenta kvinnor där fört spiran, ty där har skämtet flödat, mest af godmodig humor, men på det attiska saltet har heller icke sparats, då anledning förekommit att servera den varan.

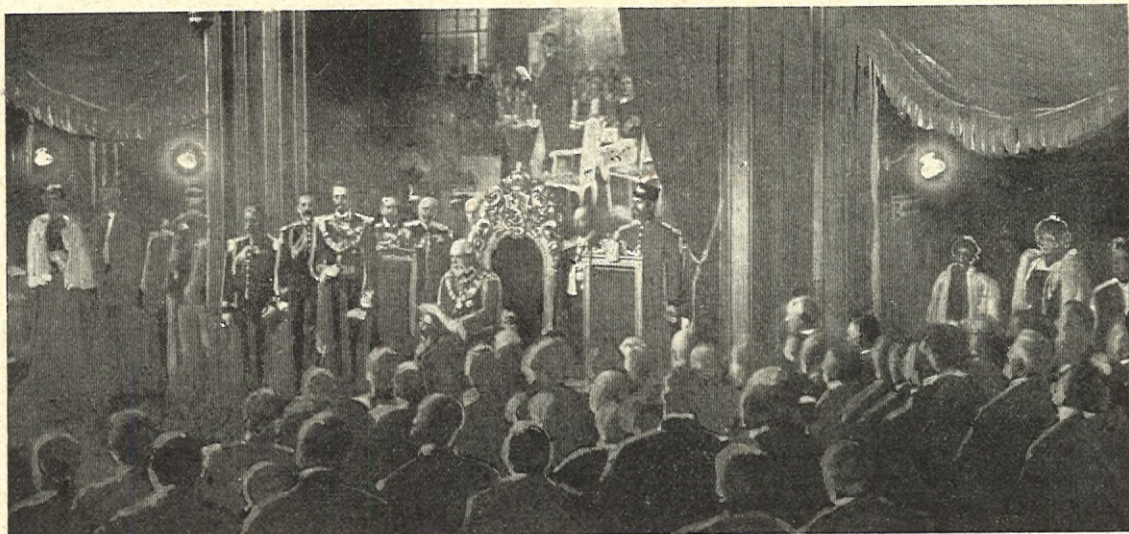
VIRGINIA HILDING.

ERICA GRÖNLUND.

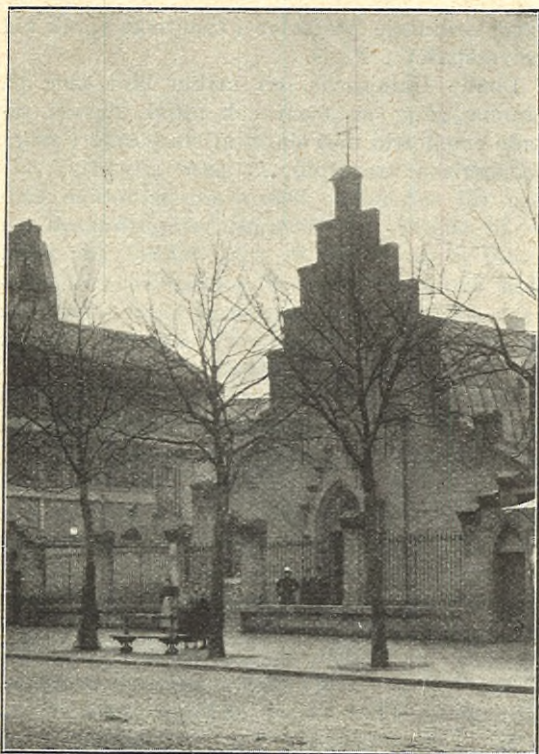
STORTINGETS ÖPPNANDE försiggick i förra veckan under sedvanliga högtidligheter, men ceremonien fick denna gång en mera solennel prägel på grund af att konungen själf öppnade detsamma. Äfven kronprinsen och kronprinsessan voro närvarande, och konungens trontal, hvori uttalades hoppet om ett för de båda rikena gynnsamt resultat med hänsyn till konsulatförhandlingarna, kunde endast väcka genklang i norrmännens bröst. Det strax därpå inträffade ministerskiftet, hvarvid ministären Hagerup—Ibsen blifvit verklighet, är ju ock i viss mån en borgen för att de unionella lifsfrågorna skola få en besinningsfull behandling.

Vi meddela i dagsnumret en bild från öppningsceremonien i stortingsbyggnaden, framställande det moment, då konungen uppläser trontalet.

KONUNG OSCAR ÖPPNAR NORGES STORTING. FOTO FÖR IDUN AF N. SKARPMOEN.

SVENSKA KYRKAN I PARIS. EXTERIÖR.

EN SVENSK KYRKOFEST PÅ FRANSK BOTTEN.

Bref från Iduns Pariskorrespondent.

EN MÅNAD har knappast förflutit sedan man i Stockholm firade *Oscars kyrkas* invigning; om några dagar gå vi, svenskar i Paris, att högtidlighålla vår *Sofiakyrkas* kvartsekeljubileum!

Fem lustrer hafva nämligen förflutit sedan vi för första gången höllo gudstjänst under eget tak.

Allhelgonadagen den 3 november 1878 samlades i den nyuppförda kyrkan, Boulevard Ornano 19, landsmännen här i så stort antal, som templet bekvämt kunde rymma. Församlingens dåvarande herde, numera kontraktsprosten E. Flygare, förrättade invigningsceremonien. Till hågkomsten af kyrkans öppnande knyter sig minnet af h. k. h. kronprinsens närvaro.

Den 3 november detta år ämnar svenska församlingen att med en högtidlig tacksägelsegudstjänst fira minnet af sin kyrkas tillkomst. H. h. ärkebiskopen behagar själf öfvertaga ledningen af denna *missa solen*

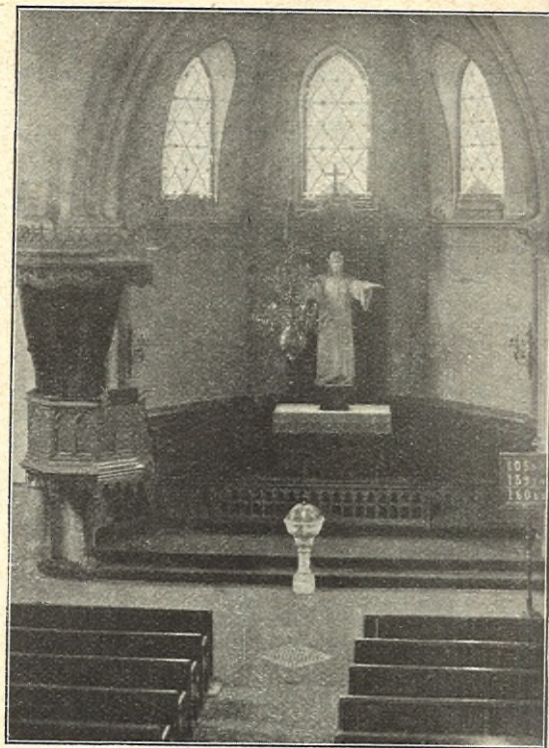
nis, vid hvilken dessutom komma att assistera församlingens tvänne närmast föregående kyrkoherdar. Bland inbjudna gäster hafva vi vidare glädjen vänta norska kyrkans primas, biskop Bang i Kristiania, svenska församlingarnes pastorer i London, Berlin och Köpenhamn, våra sjömanspräster från åtskilliga hamnstäder samt flere fransk-protestantiska prästmän.

Programmet för de i sammanhang med minnesfesten stående högtidligheterna börjas redan den 1 nov. med biskopsvisitation och installering af vår nuvarande kyrkoherde, teol. kand. Sam. Stadener, samt avslutas först den 8 med afskedsgudstjänst för kyrkans hospites. Till själfva högtidsfesten, för hvars värdiga firande man här ej sparar sig möda eller kostnader, hoppas jag få tillfälle återkomma i ett följande nummer.

Särskildt att lyckönska anser jag vårt kyrkoråd vara för den tilltalande idén att utgifva en minnesskrift, ägnad att ej blott hos oss, i festen deltagande, hugfästa hågkomsten af dessa högtidsdagar, utan att äfven bland landsmännen hemma i Sverige väcka sympatier för och lämna kännedom om Parisförsamlingen och dess historia. På ett öfverlägset sätt har pastor Stadener redigerat detta arbete, till hvilket våra tvänne närmast föregående pastorer lämnat värdefulla bidrag.

Denna minnesskrift är ej blott ett historiskt dokument af stort intresse, den är ock ett arbete af skönlitterärt värde.

Vår församlings krönika är en volym i stort kvartformat, upptagande ej mindre än 150 sidor. Rikt illustrerad, med utmärkta porträtt af vår församlings märkesmän, med vyer, kartor och andra teckningar, tryckt på präktigt papper samt med ett särdeles stil- och smakfullt omslag är boken äfven till sitt yttre ett praktverk, som med framgång borde kunna upptaga täflan med den stundande julens bokalster. Det är mig ett nöje att för läsarne meddela, att arbetet i fråga utgått från Iduns kungl. hofboktryckeri. Upplagan

SVENSKA KYRKAN I PARIS. INTERIÖR.

är begränsad till 500 exemplar och är bokläsriset 5 kr. = 7 francs.

Det torde emellertid vara tämligen onödigt att vidare orda om bokens vare sig litterära eller yttre förtjänster. Det bästa kriteriet här på är att h. m:t drottningen täckts tillåta att minnesskriften tillägnats henne.

Säker om att flertalet af Iduns läsare intresserar sig för landsmännen i Paris och deras kyrkas historia, vill jag till deras tjänst, som ej komma i tillfälle att taga del af pastor Stadeners minnesskrift, här i största korthet referera dess innehåll.

»Ett fjärdedels sekel har gått, sedan svenska kyrkan i Paris öppnade sina portar. Under 25 år har Herrens ord där ljudit vid helg och högtid på nordiskt tungomål. En generation har vuxit upp under dess hägn. Barnen ha där burits till kristning. Äkten skapen ha där knutits. Våra döde ha där vigts till hvilade...» så börjar pastor Stadener den nämnda festskriftens inledningskapitel, där han, efter att hafva framfört församlingens tack till konung, regering och riksdag för hägn, intresse och understöd, vänder sig till kyrkans enskilde välgörare, bland hvilka sär-

PASTOR S. STADENER.

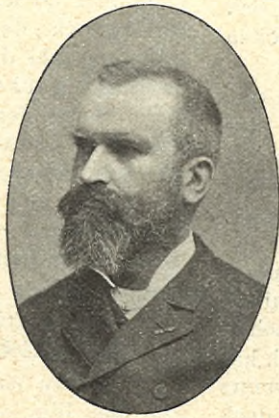
GENERALKONSUL G. NORDLING.

FRIHERRE C. FR. BENNET.

GROSSHANDLAR I. J. BYSTRÖM.

GROSSHANDLAR D. HERLOFSON.

GROSSHANDLAR E. JENSEN.

GROSSHANDLAR S. LÖCHEN.

INGENIÖR C. W. SCHMIDT.

skildt framhålles friherre Georg Adelsvärd, envoyé i Paris åren 1858—77, som såväl genom storartade gåfvor som genom ett energiskt arbete för saken måhända mera än någon annan kan tillräkna sig förtjänsten att vi hafva en egen kyrka. Det Adelsvärdska vapnet, som pryder en af kyrkans väggar, skall för eftervärlden bevara minnet af den frikostige ädlingen. Bland andra, som äfven gjort sig förtjänta om församlingens erkänsla, nämnes vår nuvarande minister Henrik Åkerman.

»Hvad Pariserkyrkans pastorer berättar», sådan är rubriken på prostens Flygares bidrag. Titeln är suggestiv och säkert är, att ville våra prästmän här publicera en del af hvad de få höra och upplefva, så kunde detta blifva *verklighetsskildringar*, i jämförelse med hvilka August Blanchs »En prästmans anteckningar» skulle förefalla banala!

Hr F. talar bland annat om vår kyrkas annex i Calais, Dunkerque och Boulogne, skildrar de svårigheter, som först mötte att finna lämpliga lokaler för gudstjänstns hållande, om motståndet från det katolska prästerskapet i dessa städer, berättar lifligt och understundom humoristiskt intressanta drag ur våra sjömans lif, om de första andaktsstunderna ombord på den gamla utdömda skonaren »Fortunata», om sammankomsterna i metodistkapellet S:t Pierre, dit pastor själv med en omnibus for och hämtade sina åhörare från fartygen. Det är glädt och hurtigt skrifna skildringar från lifvet om skeppsbord, uppriskande som saltvattenstänk och »mistrals».

Men hvad som mest tilltalat oss af herr Flygares värdefulla bidrag är hans återgifvande af en tilldragelse, som på sin tid mycket lät tala om sig. Ämnet faller visserligen ej inom ramen af vår församlings historia, men som händelsen är ganska karaktäristisk för förhållandena i det land hvaruti vi lefva, har dess återgifvande sitt berättigande.

Det var sommaren 1885. Victor Hugo, den gamle skalden, den franska nationens idol, på samma gång som klerikalismens afsvarne fiende, var död. Hans begrafning blef en af de ståtligaste Paris måhända varit vittne till; hans kvarlevor hade fått sin plats i en af Panthéons grafkammare. Några dagar sedan detta skett, påpekades i flere antiklerikala blad det oegentliga uti att Panthéon alltjämt på sin kupol bar korsets tecken.

Detta var ej förenligt med den hänsyn man var skyldig honom, som man nu där senast grafsatt, den store frisinnade, fritt tänkande mannen, vid hvars begrafning inga som helst religiösa ceremonier förekommit.

Så en dag, under det att stridens vågor mellan korsstormarne och korsets försvarare gingo som högst, affischerar den kände pater Hyacinthe ett föredrag å Cirque d'hiver öfver ämnet »Korsset på Panthéon».

Närmare 6,000 personer möta här, representanter från de båda olika lägren. Det artar sig att blifva en séance, mera tumultarisk än dem man kan få bevittna å Börsen eller Deputerade kammaren, och redan innan föreläsaren bestigit estraden, äro demonstrationerna i full gång.

Till sist anländer pater Hyacinthe, alldeles ensam utan den skyddsvakt af meningsfränder, hvarmed i regel hvarje fransk föredragshållare förser sig, och hvilken här mera än annars bort vara påkallad. Lugn som om det gällt att hålla en predikan inför idel trogna församlingsbor, bereder han sig att börja. Stilla, med korslagda armar, väntar han tåligen, till dess åhörarne tröttnat att väsnas, och när till sist ett relativt lugn inträdt, börjar han sitt anförande.

Hans tal blef långt och är kanske ett af de mest värtaliga, som kommit från denne Demosthenes i tonsur.

»Hvad viljen I sätta på korsets plats,» frågar han. »En vindflöjel, den frygiska hättan, trikoloren? Ingen värderar högre än jag denna fana, men, kommen ihåg, den representerar dock endast ett land, låt vara Frankrike, under det att korsset är hela kristenhetens symbol! Rifven gärna ner korsset från Panthéons kupol, korsets tecken skall dock alltid finnas kvar, ty templet är byggt i Andreaskorsets form! Och så fortsätter pater Hyacinthe sitt hänförande tal med läppar, som skälfa under inspirationens glöd, citerar t. o. m. Victor Hugo själf, som man med orätt gjort till en kristendomens fiende, då han i grunden var en djupt religiös själ.

Pater Hyacinthe fick sluta sitt tal utan afbrott, och tysta och begrundande lämnade de förut så upprörda åhörarne föreläsningen. Och Panthéon har ännu i dag sitt kors kvar.

Längre fram i minnesskriften återfinna vi ännu en gång prostens Flygare. Han har här nedskrifvit vår kyrkas äldre historia, omfattande tiden 1626—1806.

Kontraktsposten J. Hembergs och professor N. Söderbloms bidrag äro helt korta. Den förre har skrivit några varma ord till »Minne och tack», den senare sänder en sympatisk hälsning »Till Pariserförsamlingen», särskildt till våra unga artister på »Parnassans berg» (Montparnasse).

Kommer så själfva bokens hufvudparti, pastor Stadeners »Ur kvartseklets krönika». Efter att hafva skildrat kyrkans byggande, församlingens konstituerande samt sina tvänne föregångares betydelsefulla inlägg i kyrkans tjänst, redogör han för dess nuvarande ställning.

Härpå följer ett särskildt kapitel med rubrik »Namn och siffror», där man får lära känna kyrkorådets sammansättning, namnen på dess medlemmar under 25-årsperioden, utdrag ur ministerialböckerna, understödsföreningens arbete och andra intressanta upplysningar, allt detta klargjort på ett lättfattligt och öfverskådligt sätt med en mängd tabeller, hvaraf framgår att pastor Stadener alltjämt är samme framstående statistiker och sifferkarl som vi känna från hans tid som folkskoleinspektör i Helsingborg.

Bland annat finna vi en grafisk tabell öfver pastorslönnens fluktuerande, ägande för de utomstående ett visst kuriositetsintresse, men för dem det närmast vederbör ett af tämligen nedslående art!

Nämner jag så det af pastor Stadener författade avslutningskapitlet, rubricerat »Framtiden», till hvilket jag torde återkomma, samt en bilaga: den siste legationsprästen mr Gambs afskedspredikan, hålles den 19 okt. 1806, återgifven »in extenso» på franska språket, torde jag i hufvudsak hafva framhållit det viktigaste af denna intressanta minnesskrift, och öfvergår nu att i största korthet nedteckna vår församlings historia.

Knappa femtio år hade förfutit efter Bartholomeinattens fador, då luthersk kult åter började få insteg i Paris. Det var på svenskt initiativ under svenskt hägn som den första protestantiska församlingen här grundades. Licensen till fritt religionsutövande är daterad den 1 dec. 1626. I det svenska ambassadkapellet, på den tiden beläget i Fauborg St. Germain, samlade de sig i Paris uppehållande hugenotterna af olika nationalitet, och här kunde man ostördt förrätta sin andakt. Denna tämligen kosmopolitiska församling, där dock det svenska och tyska elementet var det öfvervägande, utsåg till sin första herde *Jonas Hambræus*, kongl. svensk hofpredikant samt

extra ordinarie professor i semitiska språk vid universitetet i Paris.

Denne Hambræus, en mäktig lärde, men på samma gång en from och nitisk kristen, rådde emellertid mot slutet af sin lefnad i svåra ekonomiska trångmål, så pass allvarliga, att han till sist måste lämna sin plats som universitetslärare och församlingsföreståndare och under mera än 10 år satt häktad för gäld. Han slapp dock att dö i fängelset, men endast två år efter befrielsen härur kom den store befriaren döden och kallade honom. Hambræi bortgång inträffade 1671.

Under det första femtioåret af den svenska ambassadkyrkans verksamhet var densamma helt naturligt af ganska provisorisk art.

Protokollen från denna tid meddela föga annat än predikanternas namn, och synes där-af, som om man växelvis predikat på svenska och tyska. Först år 1679, under det att *Nils Thureson Bjelke* var svenskt sändebud i Paris, tyckes ett bättre sakernas tillstånd hafva inträdt. Från denna tid forskrifva sig församlingens första ordentliga organisation, lagar, ministerialböcker, en ordnad fattigvård m. m. I vår kyrkas arkiv finnes från denna tid en diger kyrkobok, upptagande ej blott alla kyrkliga förättningar, utan äfven med stor noggrannhet förda räkenskaper. Legationspredikanterna *Simon Isogæus*, svensk, samt *Gregorius Cephalus*, tysk, äro de som framför andra kunna tillräknas äran som vår kyrkas första organisatörer.

Adventssöndagen 1726 firade församlingen med en högtidlig gudstjänst 100-årsdagen af sin tillvaro. Platsen som legationspredikant innehades då af vår landsman *Dan Mettenius*, en af de verksamaste af ambassadkyrkans pastorer och som till församlingens fromma i ej mindre än 33 år innehade denna plats. Från denna tid hafva vi emellertid att anteckna en motgång, lyckligtvis endast af ekonomisk art. Vår kyrko- och fattigkassa, som anförtratts af den ökände »finansmannen» *Law*, blef nämligen totalt sköflad. Denna penningdeposition, mot hvilken pastor Mettenius på det bestämdaste opponerade sig, hade föranstaltats af vår dåvarande envoyé *baron von Gedda*.

Om vår kyrka, tack vare den pondus Sveriges konung och folk på den tiden utöfvade, förblef tämligen oberörd af de motgångar och förföljelser, som blefvo följden af »Nantesiska ediktets» upphäfvande, så skulle dock äfven vi lida af revolutionen 1789. Legationspredikant vid denna tid var *Christian Gambs*, bördig från Strassburg och innehafvande detta ämbete 1784—1806. Denna tid var den mest kritiska för vår kyrka. En stor del af våra trosbröder lämnade Paris under dessa skräckdagar. Inga medel inflöto och våra på Hôtel de Ville insatta kapital öfverfördes utan vidare på »Republikens stora bok». År 1793 blef all kult förbjuden, och Chaumette, Hebert och deras meningsfränder förföljdes och fängslade dem, som höllo gudstjänst. Vår beskickning liksom de flesta andra makters hade under denna skräckväldets och laglöshetens tid lämnat Paris. Gambs, vår legationspredikant, hade ensam stannat kvar. »Jag var ensam och kunde ej påräkna skydd annat än från Gud» — skrifer han i sina anteckningar från den tiden.

Så stannade Gambs troget på sin post till år 1795, då fri religionsöfning åter medgafs och vår beskickning återvände.

»I all sin ringhet innehålla dessa få rader om den lilla svenska ambassadkyrkans öden under franska revolutionen ett blad i Sveriges kyrkohistoria — ja, i Guds rikes historia, som icke skall utplånas,» säger pastor Flygare.

STIL!
SKONHET!
STYRKA!

Mölnlycke Möbelfabriks Utställning, 18 Birger Jarlsgatan 18.
Möbler såväl eleganta som enkla; allt i solidt och förstklassigt utförande. ||

Rikstelefon 76 14.
Allm. Telef. 76 14.
Ritningar och kostnadsberäkningar upprättas beredvilligt på begäran.
Egna Arkitekter och Dekorörer. Filialer: Göteborg, Malmö.

Lugnare dagar kommo, men ej för lång tid. År 1806, vid fredsbrottet mellan fosterlandet och adoptivlandet, lämnar vår beskickning åter Paris. Gambs stannar kvar äfven nu, då han ej vill öfvergifva sin lilla hjord, men blir till sist rappellerad, och är det i afskedets stund han håller den afskedspredikan, som jag förut omnämmt. Han verkar sedan som pastor i Hamburg och Bremen till 1814, då han återvänder till Frankrike. Han blir kallad till församlingsföreståndare i sin födelsestad och stannar här till sin död 1822, lämnande efter sig ett det vackraste minne, ej blott som en varm kristen, utan som framstående präst och lärde.

Mellan åren 1806—1859 är platsen som legationspredikant i Paris obesatt och våra landsmän beröfvade all möjlighet att få öfvervara svensk gudstjänst eller att vid kyrkliga förrättningar tillkalla svensk prästman. Efter ett interregnum på öfver 50 år förordnas *Frithiof Grafström* att återupptaga predikantbefattningen vid härvarande legation. Efter 3 1/2 års tjänst flyttas Grafström i enahanda befattning till London, under det att platsen här lämnas obesatt. Denna vakans fortlifvar ända till 1877, då pastor *Flygare* anländer hit och öfvertager församlingens vård. Det blir han som blir den nya ærens grundläggare, vår kyrkas byggherre och organisatör.

Vår svenska församling här i Paris har haft sina tider af betryck och bekymmer, men dessa hafva dess bättre endast varit af öfvergående art. Och det är en ärofull historia, den kan blicka tillbaka på, täljande om tro och nit hos våra herdar, offervilligt och religiöst intresse hos församlingens medlemmar.

Staden Paris för i sitt vapen inskriften »*Fluctuat nec mergitur*», en stolt devis, som äfven skulle väl motivera sin plats i vår kyrkas sigill!

Det kanske skall förefalla någon, som genomläser pastor Stadeners sista inlägg i minneskriften, där han på tal om kyrkans framtid framhåller önskvärdheten uti att vi svenskar och norrmän inom en ej allt för aflägsen framtid må samlas i ett nytt tempel, som ett ämne ej riktigt lämpligt att bringa å bane vid ett tillfälle sådant som detta. Det kanske kan synas mindre pietetsfullt att vid en minnesfest, denna må nu gälla en individ eller en institution, planera eller plädera för dess upphörande. De som emellertid känna till förhållandena här veta, att detta önskningsmål: vår kyrkas förflyttande till annan plats, mera centralt belägen och i en värdigare miljö än den nuvarande, är en fråga, som ej förskrifver sig från i går, utan sedan länge stått på dagordningen.

Mot själfva kyrkan kan ej med skäl uppställas några berättigade klagomål. Till sitt yttre hållen i en värdig stil, är den till sitt inre bekvämt inredd och motsvarar moderata anspråk på rymlighet och bekvämlighet. Dess afsides läge i en af Paris' utkanter inverkar emellertid menligt på frekvensen, och dess grannskap med en mängd industriella etablissement, med ett salutorg, där söndagshandeln som bäst florerar under tiden för vår gudstjänst, stör i hög grad andakten.

Idealläget för vår kyrka vore i närheten af vårt legationshotell. Här skulle densamma befinna sig på samma gång centralt som i en fullt värdig omgivning, och en annan fördel, som ej bör förbises, är det skydd närheten af vår ambassad alltid skulle skänka i händelse af några pöbelexcesser, hvilka man i en stad som Paris mycket väl kan frukta.

Nu är att märka, att en egendom, stötande alldeles intill vårt ministerhotell, är till salu, fullkomligt svarande mot de fordringar vi kunna ställa på en blifvande kyrkotomt. Denna egendom

har af ett konsortium landsmän, som varmt intressera sig för en blifvande kyrkoflyttning, inköpts och hålles tillsvidare till statens disposition. Gifvetvis får denna frågas lösning ej för länge utdragas på tiden, och är det därför fullkomligt »ett ord i sin tid», då nu pastor Stadener i sammanhang med den stundande minnesfesten i sin skrift hänskjutit frågan till hela Sveriges land. Han kallar det »Ett spörsmål på 162,000 kronor», ty detta är skillnaden mellan hvad vår nuvarande kyrkas egendom vid försäljning kan antagas inbringa och hvad den nya kyrkan å avenue Marceau är beräknad komma att kosta.

Det är en vacker summa denna skillnad representerar, dock ej större än att man utan att vara allt för stor optimist bör kunna hoppas att svenska staten, understödd af privat offervillighet, skall kunna utanordna äskade belopp.

Sverige är ett litet land och, dess värre, det är ett fattigt land, men svenska nationen är stolt och storslagen, den håller på sina stora minnen, och därför tror jag ock, att man därhemma skall göra hvad möjligt är för att Gustaf Adolfs folk skall hafva ett värdigt tempel i Richelieus stad!

Vidare bör man därhemma i Sverige besinna, att det ej är för vår egen del uteslutande som vi svenskar här önska kyrkans förflyttning, det är minst lika mycket för de landsmäns räkning, som besöka vår stad. Vi här bofasta, vi finna alltid vägen till vårt gamla tempel, som trots allt varit jämförelsevis talrikt besökt, men orsaken därtill få vi nog förnämligast söka i de eminenta egenskaperna hos det klöfverblad pastorerna, som vi under dessa 25 år haft förmånen äga.

Det torde ej vara allt för förmätet att antaga, att det inom den teologiska som inom andra fakulteter finnas medelmåttor, ja, kanske t. o. m. sådana som ej ens nå medium; låt en af dessa komma hit, och då om icke förr skall man skönt märka, att vår kyrkas läge ej blifvit lyckligt valdt. En dylik farhåga är så mycket mera grundad, som pastorlönen här ej borde locka de stora förmågorna, då den föga kan anses svara emot det ansträngande arbete pastorstjänsten här kräver och ännu mindre mot de dyra lefnadskostnaderna.

Paris den 21 oktober 1903.

EDVARD STJERNSTRÖM.

REFLEKTIONER OCH IDÉASSOCIATIONER, FÖRANLEDDA AF MATHILDA ROOS' NYA ROMAN »DE OSYNLIGA VÄGARNA».

UNDER SISTA årtiondet har ämnet: moderlighet och moderskap behandlats med mycket förkärlek och meningsskiljaktighet inom olika kretsar.

Till moderlighetens lof hafva många stämmor i olika tonart höjts, några visserligen falska och skorrande, där moderskapet själf ej hålles i helgd, men många med djup och ren klang. Man har varit outtröttlig i diskuterandet af och teoretiserandet öfver moderlighetens abstrakta ideal. Ämnet är också i djup och skönhet outtömligt.

Fröken Roos har gjort något mer och bättre än allt teoretiserande. Hon har gifvit oss moderlighetens ideal i fantasiens verklighetsbild; — hon har i sin nya bok skapat en skön personifikation af moderligheten själf.

Sällsynt älsklig och poetisk är skildringen af bokens hjältinna och den unga kvinnans första halfmedvetna aning om en blifvande moderslycka. Hennes hänförelse kläder i rosenskimmer den mulna novemberdagens skymning. Humoristisk, men på samma gång rörande är beskrifningen af den överhopande omsorg, som rikemans kärlek nästan förtryckande slösar på sin älskade och alla

storartade förberedelser till den väntade katastrofen. Och allt detta oaktadt kommer en vacker junimorgon helt oväntadt den lille passageraren och öfverraskar sin omgivning, liksom ville han visa, att hans friska blomstrand mamma ej alls hade behof af så mycken embarras de richesse.

Sommarbarnet växer ur sina lindor och börjar tulta omkring och förstå och jollra med sin mamma och visar snart ansatser till egen vilja. Skildringen af mor och son under dessa olika utvecklingsstadier är full af fina psykologiska drag och gifver ett djupt intryck af styrkan och väldet hos en kärlek, som verkar blott för att främja sin älsklings fysiska och psykiska utveckling till en god, stark och Gud hängifven man. Fullt förtroende råder mellan mor och son. Några samtal dem emellan äro pärlor af estetisk och etisk skönhet. Boken skall skänka hjärtefröjd — någon gång kanske hjärteve — åt många kvinnor.

Vår nyaste skönlitteratur har gifvit oss också en annan lefvande och sann typ af äkta moderlighet. I Gustav Frenssens roman »*Jörn Uhl*» framträder den oberoende af moderskapet. Wieta Penn skänker sin döda matmoders värnlösa barn en verklig moders trogna vård. Man glömmar aldrig den scen, där hon sitter gråtande vid fosterpersonens bädd, då han uppvaknar efter sitt första rus, hvilket ock blef hans sista. Hon är mästertligt skildrad.

Jag har nyss läst i en beundransvärd bok, *Vi och världsalltet* af J. Brierley, följande uttalande: »I min tanke är hvarje dystert, modfärdigt ord ett ondt, ett brott mot mänskligheten, en verksynd; men hvarje glädtighet i ord och bild är som en munter melodi, den där bringar solljus in i världen.» En sådan solig glädje skänker fröken Roos sina läsare. Utvecklingen af förhållandet mellan familjen Falkensterns medlemmar slutar, efter förvecklingar af stort psykologiskt intresse, i en vacker harmoni. Människoindividualitetens trefaldt kompletta enhet: fader, moder och barn hafva inträdt i ett så lyckligt fullkomlighetsstillstånd, som vår jordiska tillvarelse blott sällan medgifver. Teckningen af dessa människor och deras hem verkar ej som en utopi, den är, som bokens titel angifver, en »*dikt ur lifvet*».

Fröken Roos' dikt kommer att förvärfva sig stor publik, den tilltalar personer af flere olika smakriktningar. Förutom de ofvan antydda goda egenskaperna, besitter boken också den att spänna nyfikenhetens intresse genom ett mystiskt förhållande, som först långt fram i berättelsen afslöjas. Författarinnans klara och formfulländade stil bidrager i sin mån att göra arbetet lättläst och lockande.

EVA FRYXELL.

DIAMANTKORSET. EN UNGDOMSNOVELL AF DANIEL FALLSTRÖM.

(FORTS. FR. FÖREG. N:R.)

ALDRIG kunde han då få henne att vara allvarsam, ständigt svarade hon honom skämtande eller ironiskt, och han kände kvinnorna för väl för att veta, att man icke kan besegra dem, så länge de skratta. Han hade fört samtalet på poesi, därför att han så småningom ville komma in på ett ämne, om hvilket han aldrig förr hade talat med fröken de Marimar. Han ville med all den vältalighet, han hade i sin makt, tjusa hennes själ, smeka hennes öra med ord, som skulle äga ett förtrollande behag för den vid dylika ovana unga flickan. Han ville för henne öppna en ny värld af tankar och känslor, och sedan, när hon var öfvervåldigad därpå, kasta sig till hennes fötter och förklara, att hon och endast hon var hela hans värld, hans allt. Han reste sig och gick sakta fram till henne, låtande sina ögon antaga ett drömmande uttryck och ett mildt allvar hvilat öfver sitt vackra ansikte.

»Ni finner det då så eget! Men det är inte heller underligt, ty ni känner mig inte i grund och botten och har jämt och ständigt bedömt mig, efter som jag till det yttre visat mig för er. Gå till väga på annat sätt, sök att kasta en blick in i min själ, och ni skall finna, att hertig Gaston ingalunda är den man, ni tror honom vara. Därför att jag ej skrifer er sonett om edra mörka ögon eller uppvaktar er

Förnämsta tvättmedel

äro och förblifva dock vid finare tvätt

HYLINS Ekonomi-Tvål

och vid gröfre tvätt (byk)

HYLINS Prima Tvätt-Tvål

med små näpna buketter vid frukosten, tror ni mig vara en människa utan öppen blick för det sköna här i lifvet, med ett ord — en fullkomlig materialist. Döm dock icke så förhastadt, fröken de Marimar! Ni vet ju, att musslan, hvars yttre ingenting lofvar, vid öppnandet bländar en genom pärlemorglans, och att den understundom gömmer en äkta pärla. Hvarför kan då inte en till det yttre kall och sträf människa äga ett varmt och känslfullt hjärta? — Se på den dyfyllda ån där borta! Afspeglar den icke himlens upphöjda skönhet, se icke stjärnorna ned i dess smutsgula vatten! Likaså finner ni i hvarje människosjäl, i hvarje hjärta, det må vara . . . »

»Men så sluta då, Gaston, ni kan annars komma mig att bli sentimental, och ni vet, att jag afskyr allt känslopjunk!» utbrast Louise, som började känna, att hertigen, så vida han fortsatte, skulle vinna väldet öfver henne genom sin vältalighet, en vältalighet, som var så mycket farligare, emedan den understöddes af den medvetna tjuskraft, som låg i hertigens blick, och emedan orden beledsagades af behagfulla och väl afpassade gester. Dessutom fängslade han henne i detta ögonblick genom att visa henne en ny och för henne främmande sida af sin karaktär. Hon började tro, att hon bedömt honom orätt, och att mycket godt och ädelt slumrade i hans bröst.

Skulle min far verkligen ha rätt, då han säger hertigen vara en utmärkt, fastän något besynnerlig människa? frågade hon sig själf.

Hertigen trädde närmare.

»Louise! är ni verkligen detta lekfulla yra barn, ni vill synas vara? Jag tviflar därpå. Under en glädtig yta döljer ni en stolt och viljefast själ, och jag är säker på, att skulle ni säga, hvad ni tänker, skulle skämtet på edra läpper förbytas i allvar. Hvarför är ni då aldrig uppriktig och sann emot mig? Hvarför tillåter ni mig aldrig att tala allvarsamt med er? Visserligen medger jag, att som ni nu är, är ni hänförande, men man skulle älska er . . . »

»Älska!»

Louise ryckte till, och förtrollningen var bruten. Detta lilla ord gjorde det fullkomligt klart för henne, hvart han ville komma, och hon steg upp och bjöd honom godnatt. Den köld, det värdiga lugn, som hon då lade i dagen, retade honom, kom honom att förlora besinningen, och han släppte ej den lilla hand, som hon räckt honom, utan tryckte den med lidelsefull häftighet och hviskade med dämpad, passionerad röst:

»Louise, Louise, förstår ni då inte, att jag älskar er!»

Hon stötte honom tillbaka och ville gå, men han höll henne kvar.

Då hördes nerifrån gården en stark, bjudande stämma:

»Håll, Gaston de Vargas, tänk på Rachel!»

Hertigen lät ögonblickligen Louises händer

falla ur hans och blef stående alldeles stel och orörlig.

Midt på gården i det klara månlyuset syntes en hög, manlig gestalt. Det var Nathan Levy.

Och hertigens hufvud föll tungt ned mot bröstet, medan hans darrande läppar stammade:

»Det är förbi! det är Rachels far, och han har diamantkorset!»

Det var en sådan där klar och härlig sommarmorgon, då ett rosenfärgadt töcken ligger drömmande öfver bergens toppar, och dagen glittrar i solskenet mellan ängstufvorna, för att snart därpå dunsta bort, när morgonvindens första fläkt sätter trädens kronor i en dallrande rörelse.

Gubben Jean Bernard trädde med pipan i mun och händerna på ryggen ut på sin förstugukvist, kastade en blick upp mot himlen och därefter en annan på rosenhäcken, öfversållad med friska, doftande mörkröda och hvita rosor. Så gick han ned till den lilla ladugården att hälsa god morgon på Marguerite, bondhustrun, hvilken mjölkade husets enda ko och bar rosorna, som gubben Jean skar af, till staden för att säljas på torget. När morgonhälsningen var undangjord, fattade Jean en stor trädgårdssax och gick till häcken, hvilken han skötte och ansade hvarje morgon. Också var häcken en bland de vackraste man kunde se, och den lilla kojans var alldeles höljd i rosor och murgröna.

Men trots den vackra sommarmorgonen, den utslagna rosenhäcken och de kvittrande lärkorna, hvilka fladrade öfver gläntan där inne i skogen, hade gubben Jean ett bekymradt utseende, och han blåste ut röken häftigt och med korta mellanrum, medan han här och där afklippte en förtvinad gren eller skakade dagdropparna af en rosenknopp. liksom sköterskan torkar tårarna ur barnets ögon — ömt och varligt. Sedan han fullgjort arbetet och lagt saxen ifrån sig, gick han fram till ett af stugans fönster, bultade på och ropade med munnen tryckt mot rutan:

»Är du inte uppe än, din sjuosofvare? Det är ljusa dagen!»

»Jo, jag är strax klar, pappa, men den här fördömda nya sidenhalsduken får jag på intet sätt bra knuten!» svarade Arys röst inifrån kammaren.

»Sidenhalsduken? Tänker du ge dig af in till staden, eftersom du kommer spökande med en sådan lyxartikel?»

»Nej, men jag måste göra en visit på slottet!»

»Är du tokig, pojke! Hvad har du där att göra?» skrek gubben och såg helt förfärad ut.

»Man skall se att pojken gått och blifvit kär i fröken Louise,» tillade han för sig själf. »Ja, det fattades bara det!»

Just i det samma kom Ary ut, elegant, med handskar och grå filthatt. Han gick fram till gubben och slog honom hurtigt på axeln.

»Si så, Ary, hvad har du på slottet att göra? En Bernard bör inte sätta sin fot inom dess murar.»

»Å, vi ha väl intet ondt gjort!»

»Det är sant, men ändå . . . »

»Nå, du skall få veta mitt ärende till slottet! Ser du i går afton glömde jag kvar min bok på en sten i skogen vid Montreour just på det ställe, där jag sköt fröken de Marimars häst. Det var min skissbok, och som jag inte gärna vill mista den, vände jag på väg hem genast om, när jag märkte att jag förlorat den. Då jag kom till stället, var boken borta, och jag antar, att fröken Louise haft den godheten att taga vara på den.»

»Ja, i så fall skickar hon nog hit den igen,

och du behöfver inte gå till slottet — alldeles inte!»

»Ja, men det voro kanske bättre och säkrare, om jag själf . . . »

»Så för tusan! det var det, jag kunde tro: du vill återse fröken Louise, därför tar du boken till förevändning!»

»Å, hur kan du tro, pappa!» utbrast Ary och svängde sig rodnande omkring på klacken för att dölja sin förlägenhet, men plötsligt vände han sig åter mot fadern och sade:

»Jo, jag får bestämdt ändå lof att ge mig af till slottet, ty ingen har ju där reda på, hvar vi bo, så att det blir omöjligt för henne att skicka hit någon med boken!»

»Hm!»

»Ja, du har ju själf förbjudit mig att för någon omtala vår närvarande vistelseort — hvarför vet jag icke, men till och med Gerald, vår gamle vän skogvaktaren, har du bedt tiga därmed. Också förirrar sig aldrig någon af slottets invånare hit, och här kan du både lefva och dö, utan att någon af dem har den ringaste aning därom. Men säg mig då slutligen, hvartill skall slikt hemlighetsmakeri tjäna?»

»Börjar du nu igen den gamla visan? Vill du tiga!»

Gubben Bernard insvepte sig i rökmoln och betraktade med en förtörnad blick Ary, som förgäfvets sökte själf utleta ett svar på sin fråga. När han i en lång stund bråkat sin hjärna därmed, öfvergaf han slutligen hoppet om att kunna lösa den mörka gåtan och gick att skära en törnros från häcken för att därmed pryda sitt knapphål. Då detta var gjordt sade han skrattande:

»Jag tycker, hvad hertig de Vargas skall känna sig afundsjuk, när han får se min vackra törnrosknopp, ty en så vacker kan han säkerligen ej få att sticka i sitt högadliga knapphål, om han än ville aldrig så gärna!»

Då Ary talat ut, gick Jean Bernard fram till honom, lade sina senfulla händer på hans axlar, så att den unge mannen kände benen vackla under sig, och sade med synbar ansträngning:

»Hertig Gaston de Vargas! Är han här och umgås på förtrolig fot med markisen och hans dotter?»

»Men så släpp mig då, pappa! du har ramar som en björn!»

»Gaston de Vargas? . . . om du vore han!»

Och gubben tryckte sonen ner på knä framför sig och höjde sin knutna hand i luften.

»Å, om du vore den fördömde hertigen!»

Och Ary darrade, fastän han hade intet att frukta af den hotfulla blick, som likt en skarp-slipad klinga sköt fram ur faderns stålgråa ögon. Slutligen lugnade sig den gamle och Ary reste sig, slående med en i högsta grad missnöjd min sänden och dammet från sina ljusgrå sommarbyxor, som han i och för visiten i dag hade pådragit första gången. Men snart var molnet på hans panna borta, och han vände sig skrattande till fadern och sade

»Men hvad i herrans namn går åt dig? Jag börjar slutligen tro att bibeln har rätt, när den berättar, att onda andar understundom ta plats i vår arma stofthydda och drifva den till att begå alla möjliga galenskaper. Men hvad du sade om hertigen, gillar jag fullkomligt, ty han såg mig just ut som en riktig dansmästare.»

»Jag hatar en människa i världen, men den hatar jag till döds!» utbrast Bernard och kramade piphufvudet, som han höll i handen.

»Och det är hertigen?» frågade Ary med en forskande blick.

Bernard nickade.

»Godt!» utropade Ary, »då är det denne smi-

lande Mefisto, som gjorts slut på vänskapen mellan markis de Marimar och dig!»

»Det har jag inte sagt,» svarade gubben undvikande.

»Nej, men jag inser det, och när jag nu fått en ledtråd att följa, skall jag snart upptäcka orsaken till brytningen er emellan. Jag kan dock från min barndom omöjligen erinra mig den där svartögde hertigen, men säkert är, att hädanefter kan ingenting komma mig att glömma honom.»

Gubben Bernard stod ett ögonblick försänkt i tankar, därpå lade han handen på sonens axel, såg honom bedjande in i ögonen och sade:

»Ary, min son, inte sant, du älskar mig!»

»Och det kan du fråga mig, pappa! Befall, fordra hvad som helst, och ligger det inom möjlighetens område, så var säker på, att jag icke skall gifva mig till tåls, förr än jag har uppfyllt din önskan!»

»Godt! jag var säker på den saken! Nå väl, lofva mig då att aldrig söka utforska orsaken till mitt besynnerliga förhållande till markisen, lofva mig, att du tåligt väntar förklaringen därpå af framtiden. En rättvis och barmhärtig Gud finnes, och han skall slutligen gifva den trogne sin lön och den brottslige sitt straff. Se här min hand, slå till som underpant på, att du kommer att bli ditt löfte trogen!»

»Som du vill, min far, låt oss vänta och hoppas.»

De båda männen gifvo hvarandra ett fast handslag, hvarpå de arm i arm be- gifvo sig in i huset, där mor Marguerite fram- satt en enkel frukost.

Rummet, i hvilket far och son inträdt, var ett stort och trefligt rum, enkelt möbleradt och prydt med en mängd sällsynta och prakt- fulla växter, hvilkas saftiga grönska och rike- dom på blommor bevisade, att ägaren vårdade dem med synnerlig omsorg, men så var också blom- sterodling gubben Bernards älsklingsgöra, och han hängaf sig däråt med lif och själ. Det var heller icke underligt, att han omfattade blommorna med välvilja, då han under nästan hela året var dömd till en ensamhet, i hvilken dessa utgjorde hans enda sällskap och blefvo — man kan väl säga det — hans hjärtas förtrogna, ty dem anförto de han sina sorger, sina förhoppningar, och blommorna be- rättade dem icke för någon i hela vida världen.

Vid ett af fönstren stod ett staffli, och golf- vet var här betäckt med penslar och paletter af alla möjliga storlekar. På staffliet stod utkastet till ett fruntimmersporträtt, och på färgen, som ännu icke torkat, kunde man se, att det var nyligen gjordt. På ett bord lågo en mängd teckningar kringströdda och samman- blandade med pappersblad, som tycktes vara slitna ur en annotationsbok och fullklottrade med nästan oläsliga verser. Allt detta bevisade, att kammaren beboddes af en artist, som med brinnande iver dyrkade både målarekonsten och poesien.

Så snart som far och son inträdt i rummet, slog de sig ned vid frukostbordet och gjorde under muntert samspråk heder åt mor Marguerites anrättningar. När de slutligen stego upp därifrån, gick Jean Bernard, sedan han stoppat och tändt en ny pipa, fram till staffliet för att taga sonens arbete i ögonsikte. Ary rodnade, när han märkte faderns afsikt, och skyndade fram för att taga utkastet från staffliet, men gubben Bernard höll honom leende tillbaka.

(Forts.)

FRÅN IDUNS LÄSEKRETS.

O, DEN SOM KUNDE SKÄNKA DIKTEN
SÅ DEN ENKLA FORM, SOM
TUSENDE FÖRSTÅ.

Så sjöng han en gång, de svenska minnenas store skald, han som började med att gjuta en ny diktens solglans öfver sitt lands ungdom, där han »på alla stigar, på alla kosor» slog »den ljudande tamburin» för att sedan i kylig förnämlighet förklara: »jag torgför ej mitt hjärtas lust och kval att skryn- las ned af obekanta händer,» och så slutligen fram- för allt önska just detta, att bilda den bägare, »som fylls vid tidens djupa brunn en gång för tusenden, som första efter sång.» — Hur rikligt gick ej denna hans önskan i uppfyllelse!

Bland nu levande svenska diktare torde det ej vara någon som fått den drömmen — väl alltid en gång drömd af hvarje äkta skald — så förverk- ligad som *Gustaf Frödings*. Hur ha vi ej rundt om i Sveriges land fröjdats och värmts af hans dikt- ning!

Men skaldesången, denna goda gudars gifva till människors barn, ställer äfven andra kraf på oss, än att vi skola le, njuta, värmas och glädjas. Den medför förpliktelser äfven mot *diktarna*. Frö- dings lyra har tystnat. Sjukdomen har lagt sin hand tungt och fast på honom, den väna Värm- landsbygdens sångare. Diktarelust och lifsglädje — ack, det kunna vi ej ge honom åter, men hvad vi kunna ge, det är ett erkännande, ett tack — medan han ännu finns ibland oss.

Dessa tankar runno mig i sinnet här om dagen, när jag läste en notis om att insamlingen till *Gustaf Frödings fond* »nu börjat taga mera fart». Men uppropet i denna sak kom ju redan i våras! Jag förstod då, att många, många gjort sig skyldiga till samma försummelse som jag i att skjuta upp att lämna sin skärf. Vi äro så benägna att vid tillfällen som dessa följa principen: »Gör ej i dag hvad du kan uppskjuta till i morgon», och så blir det mången gång — för sent.

Ty här är det icke *viljan* som fattas! I hvarje hem, där Frödings diktning är beundrad och älskad, där den är bland hemmets käraste vänner, där *vill* man göra sig själf den glädjen att vara med.

Låt den blott icke komma för sent, utan nu, genast, din gifva — nej, din andel i skulden till den skald, som så härligt låtit »solskenet skina på dig och på mig».*

ERK.

HENNING BERGER, den begåfvade unge no- vellisten, som för något år sedan debuterade med ett häfte ypperliga skisser från Amerika, hvilka rönt en mindre vanlig uppmärksamhet, har nu utsändt en ny samling noveller, benämnd »*Ridd*» (Alb. Bonniers förlag). Han har denna gång, på ett undantag när, valt sina ämnen från det moderna Stockholm, af hvars karaktäristiska drag i stort som smått han visar sig vara en lika skicklig iakttagare och återgifvare som af det bisarra listumultet i den transatlantiska världs- metropolen. Ordknapp och prunklös är hans stil, men just därför så mycket mer verkningsfull genom iakttagelsernas prickfasta träffsäkerhet, genom förmågan att i några elementära linjer gifva bil- der af en typisk allmängiltighet. Vid läsningen af sidor som exempelvis »En Kungsholmsromans», »Förfallen» eller »Samma väg» ledas ofrivilligt tankarne på en tecknare sådan som Steinlen och hans med några få geniala drag gifna bilder ur det parisiska gatue- och kroglivet, knappast barn- handstora skissboksblad som för den förstående betraktaren växa och vidgas till väldiga sociala rundmålningar. Må vara att Henning Berger icke ännu besitter den ryktbare Montmartre-tecknarens hela dissikerande etsarförmåga; det ges dock redan nu i hans iakttagelsekonst så pass mycket af skarp blick och fast handgrepp att lyda blicken, att man med lifligt intresse och hoppfull förväntan motser hans fortsatta litterära utveckling.

Edvard Stjernström har nu ock, som vi redan varit i tillfälle förebåda, låtit sin med mycket bi- fall mottagna första samling af »*Minnen från fran- ska främlingslegionen*» efterföljas af en andra på Wahlström & Widstrands förlag. Samma goda berättaregenskaper, som gjorde sig gällande i de

* Bidrag till Gustaf Frödings fond mottagas af Uppsala studentkårs skattmästare. Adr. Uppsala.

tidigare bilderna från den svenske legionärens växlingsrika upplevelser under fransk fana på Afrikas jord: godt humör, frisk känsla och ledig stil, följa honom äfven nu från första sidan till den sista Och med sådana kamrater på vägen skall helt visst ingen tveka att göra sällskap.

Ett memoarverk af ingalunda alldagligt slag bjuder oss Beijers bokförlagsaktiebolag i engels- mannen *H. Noel Williams* målande tidsbilder från det franska sällskaps- och politiska lifvet under första hälften af det nittonde århundradet: »*Ma- dame Récamier och hennes vänner*». Det formligen öfverflödar af färgsanda interiörer och karaktä- ristiska porträtt ur de kretsar, i hvilka den sköna och begåfvade salongsdrottningen utgjorde en medel- punkt och till hvilka tid efter annan räknades kvinnor sådana som madame de Staël, drottning Hortense af Holland, madame de Krüdener, ma- demoisell Rachel m. fl., män sådana som Napo- leon, Lucien Bonaparte, Chateaubriand, de Mont- morency, Benjamin Constant och — icke minst intressant för svenska läsare! — Bernadotte. Från samma förlag förtjäna vidare att framhållas den danska författarinnan *Marie Henckels* underhållan- de interiörer från Fredrik IV:s tid: »*Anna Sofie Reventlov*» — en romantiserad skildring af den olyckliga furstinnans lefnads saga allt från den lysande hoffesten på Koldingshus, då den fagra adelsjungfrun först vann konungens hjärta, till den tunga senvinterdag ett halft sekel senare, då den ensamma och glömda drottningen slöt sina ögon på sina faders förfallna Klauholm.

Från Wald. Zachrissons förlag i Göteborg har sändts oss första häftet af ännu ett biografiskt verk, som förtjänar lifligt beaktas, nämligen »*And- rew Carnegie, hans lif och verksamhet*», efter ameri- kanska och engelska källor af *Frigga Carlberg*. Den kände mångmillionären och samhällsförbät- taren framstår till karaktär och begåfning som en af vår tids märkligaste män och skildringen af hans personlighet måste ej minst för ungdomen äga en stor uppfostrande betydelse. Arbetet blir färdigt till julen i 6 häften à 50 öre.

Ett standardverk på memoarlitteraturens om- råde ha vi nöjet omnämna i den från Hugo Gebers förlag nyss utsända första delen af »*Excel- lensen greve A. F. Skjöldebrands memoarer*», ut- gifna af vår framstående litteraturhistoriker pro- fessor *Henrik Schück*. Enligt egen uppgift skref den kände författaren och statsmannen dessa me- moarer, då han var sjuttio år gammal. Efter hans död 1834 deponerades papperen hos Vitterhets-, Historie- och Antikvitetsakademien, i hvars vård de ännu befinna sig. Allt som allt omfatta de icke mindre än fem delar; den första är ägnad författarens barndom och ungdom, den andra sysselsätter sig med Gustaf IV Adolfs tidigare re- gering, den tredje upptages af skildringar från den märkliga brytningstiden 1808—1809, kriget, revolutionen, riksdagen och freden med Ryssland. I det fjärde bandet skildrar förf., hur han förde Gustaf Adolf från Sverige till Baden, sin resa till Paris och det Fersenska mordet. I det femte och sista bandet redogör Skjöldebrand för sitt del- tagande i det tyska, danska och norska fälttåget samt ägnar slutligen några ord åt sin verksamhet som statsråd. »Alldeles fränsett värdet af den histo- riska upplysningar, som Skjöldebrand gifver» — så avslutar med rätt utgifvaren sitt förord — synes mig hans arbete vara ett bland de bäst skrifna me- moarverk, som vår litteratur öfverhufvud äger, och den nobla, fosterlandsälskande personlighet, som där träder oss till mötes, förtjänar helt visst att vara känd vida utanför manuskriptläsarnes tränga krets.»

Icke mindre än tvänne Stockholmsläkare ha i höst ungefär samtidigt startat hvarsin »*Läka- rebok*», hvarigenom det kända behovet af tidsenliga och på verklig fackmannakunskap grun- dade populär-medicinska verk för den närmare framtiden synes vara lyckligt fyllt. »*Hemmets läkarebok, praktisk medicinsk rådgifvare för sjuka och friska af Dr. J. Lagerholm*» lyder titeln på det ena af dessa arbeten, hvars redan föreliggande sex häften bära vittne om, att äfven förläggarne (Fröleen & Comp.) vilja göra sitt bästa för att ge- nom en solid illustrativ och typografisk utstyrsel gifva »*läkareboken*» största möjliga värde och användbarhet. Så kommer den att åtföljas af öfver 200 afbildningar i texten, färgtryckta planscher och fem isärtagbara modeller af människokroppen. Vidare bjuder den på en receptbok till bruk för hemmet, en ordlista öfver medicinska termer och uttryck, förslag till husapotek m. m. — allt väl- betänkta anordningar, som helt visst lifligt komma att befrämja det förträffliga arbetets spridning i våra hem.

Anspåklösare till den yttre utstyrseln, men därför icke mindre lofvärd till inre gedigna egen-

skaper ter sig den »Läkarebok af Dr. Henrik Berg», som utgifves från Chelius & Comp:s förlag. Detta arbetes uppställning är alfabetisk, hvilket för mången torde underlätta dess handhavande. Dess författare är för öfrigt redan väl känd i vida kretsar genom talrika uppsatser i tidskriften »Hälsövännen» samt ett flertal egna böcker, särdeles som en nitisk anhängare af de moderna fysikaliska läkemotoderna (den s. k. naturläkekunsten) och som bekämpare af alkoholmissbruket.

Bägge de nya »läkareböckerna» utgifvas i 24-sidiga häften till 30 öre pr häfte och beräknas fullfärdiga med 40 häften.

En ståtlig Minnesskrift vid invigningen af Nya posthuset i Stockholm år 1903, I, har på föranstaltande af Kungl. Generalpoststyrelsen utgivits i samband med den i tisdags afhållna högtidliga öppningsfesten. Denna första del upptager en af vice häradschef Lagerberg författad, med ypperliga porträtt m. m. illustrerad historisk återblick på postverkets utveckling från dess tillkomst intill nyare tider. Meningen är, att den skall följas af en andra del med betydande statistiska tabeller samt en återblick på posthusförhållandena i hufvudstaden i äldre tider, historik öfver tillkomsten af det nya posthuset samt redogörelse för byggnaden och i densamma vidtagna tekniska anordningar.

J. N.—G.

KUNGL. TEATERN. M:me Ackté's tredje gäst-uppträdande förskaffade hennes väl utmejslade sängkonst en ny seger; Julius parti i den Gounodska kärleksoperan, hvars klängeffekter och näpna mänskensmelodier nu snart torde kunna sorteras under de föräldrade operornas dystert talrika afdelning, ligger väl för hennes ljusa, klockrena stämma, hvartill kommer en apparition, som på det lyckligaste motsvarar den bildsköna, på samma gång blyga och varmblodiga unga mö, som vunnit odödlighet genom Shakespeares poesi-mättade drama. Det låg något glansfullt öfver m:me Ackté's Julia i såväl lyriskt som dramatiskt hänseende, och rollens många kantabla nummer sjöngos med en välklang och finess, som ej lämnade rum för den minsta anmärkning.

Den hux flux nyförvärfvade Romeo, — en ung amerikanare, hr Frank Pollok — var utmärkt i den mening att han framträdde så resolut och möjliggjorde en föreställning, som operans båda ordinarie tenorer genom sin på samma klockslag inträffade indisposition höllo på att bringa om in-

tet. Hr Pollok var för öfrigt alls ej oäfvnen, om man tar i betraktande hans hastiga tillkallande och hur oförberedt han måste framträda.

Med Elsa i »Lohengrin» nådde m:me Ackté helt visst den konstnärliga höjdpunkten af hvad hon gifvit under sitt intressanta gästspel. Hon ådagalade där, att hennes temperament äger djup nog äfven för stora tragiska gestalter. Sängerskan utförde rollen på det tyska originalspråket, och detta bidrog nog äfven i sin mån att förläna framställningen dess gripande äkthetston. Äfven från den vokala sidan af uppgiften skildes hon med sedvanlig glans.

Hr Ödmann, som midt under pågående Ackté-gästspel ansattes af en mystisk »opasslighet», om hvilken många historier äro i svang, hade ersatts af en i all hast från Tyskland eftertelegraferad tenor, hr Menzinsky, som i Lohengrins roll rönt varmt bifall för sin vackra stämma och goda sängkonst. Äfven den dramatiska utformningen präglades af känsla och värdighet, om än något mer af rent fysisk pondus och glans måhända varit önskvärdt öfver den strålande graalridaren.

OPERASÅNGAREN MENZINSKY.

Emellertid var hr Menzinsky en bekantskap väl värd att göra, och det är att hoppas att vi få vidare befästa den äfven i andra uppgifter, då kungl. teaterns direktions väl nu bör låta sig angeläget vara att emancipera såväl sig som publiken från hr Ödmanns ofta så illa anpassade »opassligheter».

Hr Menzinsky är af ruthänisk börd, född i Galizien år 1876. Han studerade först teologi, men öfvergaf snart den prästerliga banan för att ägna sig åt operan. Hans första studier gjordes hos professor Stockhausen i Frankfurt och i denna stad debuterade han år 1901. För närvarande är han engagerad i Elberfeld och skall nästa år till Karlsruhe.

Under veckans lopp har m:me Ackté i Elsas och Julias gestalter tvänne gånger återuppträdt för fullsatta och jublande hus. Dessutom medverkade hon på tisdagen vid en konsert till förmån för k. teaterns båda pensionskassor.

SVENSKA TEATERN. Knut Michaelsons roliga komedi »Skandalen i natt» har upplefvat en repris å denna scen med till stor del samma rollbesättning som då detta stycke för åtskilliga år sedan var nytt och spelades på »dramaten». Pjensen är fortfarande så underhållande, att den godt kan ses om igen, och den har svensk färg öfver sig, hvilket är att sätta värde på.

Af grefvens roll gjorde hr Emil Hillberg nu som förr en dråpligt karaktäristisk typ, hvarförutom man med nöje ihågkommer fruarna Sandell och Fahlman samt hr Beckström i sina respektive uppgifter.

FOLKTEATERN. Hr Ernst Fastbom har med sitt nya folkstycke »En kärlekssaga» vunnit en framgång som dramatisk författare i den folkliga genren, hvartill han lika mycket som publiken och teatern äro att lyckönska. Stycket bär nämligen vittne om god verklighetsiakttagelse och hr F. synes sträfvat att i sin dramatiska diktning frigöra sig från det schablonmässiga och gammalmodiga, som eljes gärna hänger fast som frätande mögel vid de svenska folkpjäserna.

Utförandet med författaren i hufvudrollen är äfven värdt varmt erkännande, hvadan programmet har alla utsikter att länge draga publik.

HENRI MARTEAU lyckades äfven vid sin tredje och sista konsert intressera och värma publiken i lika hög grad som vid sina båda föregående konserter. Programmet upptog bland annat några Bachnummer, som fingo ett glänsande utförande, samt »Symfonie espagnole» af Lalo, hvilken klingade härligt från konstnärens instrument. I söndags middag gaf hr Marteau som en sista afskedshälsning en matiné till förmån för en sin elev fröken Bodman, hvarvid publiken utom de musikaliska prestationerna fick till lifs äfven litet af konsertgivarrens talkonst. Föredraget var emellertid, i motsats till en annan främmande musikers uppträdande som talare härstädes, af utslutande angenämt innehåll och utmynnade i ett tack till publik och kritik för deras visade förståelse och välvilja.

BRUSSEL-STRÄCKKVARTETTEN. I den stört-sjö af all möjlig dramatisk och musikalisk konst, som den senare hälften af oktober månad medfört åt stockholmspubliken, ha de från sitt förra besök här så varmt skattade kvartettspelarna lyckligt förmått plöja sig väg och påkalla spänd uppmärksamhet från en mycket talrik åhörarkrets. »Stark ström går med egna vågor genom hafvet», heter det.

De båda konserterna, som ägde rum två aftnar efter hvarandra, upptogo företrädesvis klassiska mästares kammarmusikverk: Beethoven, Haydn och Brahms, ty man får väl nu också räkna den sistnämnde dit. Ett nytt namn, Alex. Glazounow, förekom dock på programmet.

Kvartettens samspel var nu som tillföre lika konstnärligt vackert, de olika verkens linjer framträdde med samma distinkta klarhet och tolkningen i sin helhet präglades af den djupa, andrika konst, som öppnar vida utsikter mot diktarnes fantasivärldar.

Också var den entusiastmerade publiken ej sen att tacka med kraftiga applåder, som jämväl torde ha inneburit önskan om ett förnyadt sammanträffande i en snar framtid.

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN,

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 1—7 NOV. 1903.

Söndag: Soppa på brusselkål med stekt bröd; oxhare som vildt med brynt potatis; gurkor och vinbärgelé; ananaspudding med bisquits.

Måndag: Brynt oxbringa med stufvad blomkål; lingonäpplen med grädde.

Tisdag: Kroppkakor med skiradt smör; soppa på lingonsaft.

Onsdag: Hotch-potch-soppa; kokt torsk med senapssås.

Torsdag: Ärtor med fläsk; ugns-pannkaka med sylt.

Freitag: Färsfylldt kälhufvud; svisksoppa med grädde.

Lördag: Kokt fläskkorf med potatis-puré; risgrynsgrot med äpplen.

RECEPT:

Oxhare som vildt (f. 6 pers.). 1.3 kg. oxhare ell. entre-cotes, 1 hg. späck, 3 msk. smör (60 gr.), 2 tsk. salt, 3 dcl. buljong, 4 dcl. tunn grädde.

Beredning: Köttet bör hafva hängt 3—6 dagar allt efter årstiden. Det

tvättas med en duk doppad i hett vatten samt bultas lätt. Haren späckas sedan i tre rader med späcket skuret i fina strimlor. Smöret brynes i en järngryta, haren lägges och brynes väl på alla sidor, hvarefter den saltas och spädes med den kokande buljongen. Grädden tillsättes litet i sänder och steken vändes ett par gånger under stekningen samt öfveröses hvar tionde minut. Till stekningen åtgår omkr. 1 tim. Haren skäres i tunna skifvor, upplägges på varmt serveringsfat, och garneras med brynt potatis och persilja. Såsen vispas upp, silas och skummas samt serveras i särskild sässkål.

Ananaspudding: (f. 6 pers.). 4 äggulor, 2 äggvitor, 105 gr. strösocker, 1/2 dcl. franskt vin, 1 dcl. ananassaft, 6 blad gelatin, 1 burk ananas å 90 öre, 3 1/2 dcl. tjock grädde.

Beredning: Äggulorna, äggvitorna, sockret, vinet, ananassaften, det sköljda och i 2 msk. varmt vatten upplösta gelatinet vispas i en kastrull öfver elden tills det börjar sjuda och tjockna, vispningen fortsättes tills krämen kallnat. En fjärdedel af ananassen skäres i små täringar, hvilka urklappas all samt på en linneduk och blandas i krämen. Sist nedröres den till hårdt skum slagna grädden. Massan hälls i oljad form och ställes på kallt ställe att stelna. Då puddingen skall stjälpas upp, hålles

formen 1/2 min. i varmt vatten. Den garneras med den öfriga ananassen skuren i skifvor samt bisquits.

Stufvad blomkål (f. 6 pers.). 2 stora blomkålshufvuden, vatten, 2 msk. ättika.

Till kokning: 1 1/3 lit. vatten, 1 msk. salt.

Stufning: 3 msk. smör (60 gr.), 5 msk. mjöl, 3 kkp. kålspad, 1 kkp. mjölk, 1 tsk. salt, 1 tsk. socker, 1 knif sudd hvitpeppar.

Beredning: Blomkålen rensas på vanligt sätt och lägges i ättikblandadt vatten omkr. 1 tim., för att bibehålla sin färg. Den påsättes i kokande saltadt vatten och får koka tills den kännes mjuk, då den genast tages upp och får afrinna. Smör och mjöl sammanfråsas, kålspadet och mjölken tillsättes litet i sänder, och såsen får, under flitig rörning, koka 10 min. Blomkålen upplägges på varm karott och stufningen hålles öfver.

Hotch-potch-soppa (f. 6 pers.). 1 1/2 kg. fårbringa, 2 1/2 lit. vatten, 3 msk. smör (60 gr.), 2 msk. mjöl, 1 purjolök, 2 stora morötter; 1/4 selleri, 1 palsternacka, 2 kkp. färska ärtor, 10 små jordärtskockor, 1 litet blomkålshufvud, salt, hvitpeppar.

Beredning: Fårbringan knäckes, tvättas med en duk, doppad i hett vatten, och påsättes i kokande vatten,

skummas väl då det kokar upp och saltas. Då köttet är halfkokt, upptages det, och skäres i små bitar, hvilka brynas i hälften af smöret, tillika med purjolöken skuren i fina strimlor. Mjöllet strös öfver, och köttet omröres väl, det kokande spadet tillsättes, och köttet får koka, tills det är mört. Morötterna, selleriet och palsternackan ansas på vanligt sätt, skäras i fina strimlor och brynas lätt i resten af smöret, samt tillsättes jämte ärtorna i soppan, och alltsammans får koka färdigt med tätt slutet lock. Jordärtskockorna och blomkålen ansas och lägges 1 tim. i ättikblandadt vatten, de påsättes därefter i kokande, saltadt vatten och få koka mjuka. Då de äro färdiga, lägges de i soppskålen, och spadet hålles öfver. Soppan skummas väl och afsmakas med kryddorna samt hålles jämte köttet öfver grönsakerna. Soppan serveras mycket varm.

Färsfylldt kälhufvud (f. 6 pers.). 1 stort kälhufvud, vatten, salt, 3 hg. benfritt oxkött, 1 hg. späck, 4 kkp. god mjölk, 3 msk. stötta skorpor, 1 msk. potatismjöl, 1 liten msk. salt, 1/2 tsk. hvitpeppar.

Till stekning: 4 msk. flötttyr, 1 fläsksvål, 1 lit. buljong.

Beredning: Kälhufvudet påsättes i kokande saltadt vatten och får koka tills det är mjukt. Det upptages genast, får afrinna och urhållas uppifrån. Kö-

ttet tvättas med en duk, doppad i hett vatten, skäres i täringar och drives 3 gånger genom köttkvarn jämte späcket. Det arbetas därefter tillsammans med mjölken, de stötta skorpona, potatismjöllet och kryddorna tills färsen är sammanhängande. Kälhufvudet fylles med färsen, öfvertäckes med några stora kålblad samt ombindes med snöre och brynes väl i rykande flötttyr. När det är brynt, tages det upp; flötttyren hålles bort, en fläsksvål lägges på botten af grytan och på denna lägges kälhufvudet. Den kokande buljongen påspädes och anrättningen får sakta koka omkr. 2 tim. Kälhufvudet serveras på rundt fat och såsen i särskild sässkål.

Risgrynsgrot med äpplen (f. 6 pers.). 1 kkp. risgryn, 2 lit. vatten, 2 lit. färska ell. 1 1/2 hg. torkade äpplen, 1 1/2 kkp. krossocker, 1/2 glas punsch.

Beredning: Risgrynen skällas i hett vatten och påsättes i kokande vatten. Äpplena skalas, skäras i fina klyftor och tillsättes jämte sockret i gröten, som därefter får koka omkr. 2 tim., under det den ofta omröres. När gröten är färdig iröres punschen och den serveras genast med gräddmjölk.

